

SINTEZA
obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor)
la proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală.
(număr unic 706/MIDR/2023)

Participantul la avizare (expertizare)/consultare publică	Conținutul obiecției/propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului
Ministerul Justiției nr.04/1-7927 din 06.09.2023	La pct. 1, în conținutul normei propuse la art. 1 alin. (1), textul „precum și constituirea Ordinului Arhitecților din Republica Moldova, ca formă de organizare independentă, nonprofit, autonomă, apolitică și de interes public” urmează a fi exclus și prevăzut la alin. (2), consacrat domeniului de reglementare al legii.	Se acceptă.
	La pct. 2, noțiunea „Ordinul Arhitecților din Republica Moldova” necesită a fi exclusă, deoarece aceasta, după conținutul său, nu intră în sfera noțiunilor avute în vedere de norma art. 54 alin. (5) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, or, actele normative nu au rolul de a deveni dicționare explicative a termenilor utilizați în texte. Astfel, în privința stabilirii noțiunilor, este de menționat că, definirea unei noțiuni/termen ar putea fi realizată doar în cazul în care la momentul adoptării actului se constată că un termen/concept este pasibil de a fi interpretat în mai multe sensuri și autorul actului normativ la etapa adoptării decide că nu trebuie să lase determinarea sensului exact al termenului în sarcina celor care vor interpreta și aplica actul normativ. Această regulă este aplicabilă și în cazul în care termenul este folosit în alt sens decât cel uzual. Cu alte cuvinte, definirea conceptelor se efectuează doar în cazul în care sensul acestora poate crea dificultăți la interpretarea și aplicarea acestora sau li se atribuie un sens specific. Totuși, în situația în care autorii unui proiect intenționează să definească o noțiune, în nota informativă este necesar să se arate că se întrunesc condițiile care impun definirea termenului în actul normativ și să se indice circumstanțele	Se acceptă.

care justifică definirea termenului în sensul propus de autori (a se vedea art. 54 alin. (5) din Legea nr.100/2017).	
La pct. 3 sbp. 1) cuvintele „de substituit” se vor indica la timpul prezent – „se substituie”, iar termenul „cuvintele”, în al doilea caz, se va substitui cu termenul „textul”, care se folosește pentru individualizarea unor cuvinte și cifre, cuvinte și semne de punctuație, cifre și semne de punctuație (observație valabilă și pentru restul cazurilor similare din proiect).	Se acceptă.
La pct. 3 sbp. 3), norma propusă la art. 3 lit. f), nu poate fi acceptată, din care cauză se va revizui/exclude. De reținut este că, activitatea asociațiilor obștești, inclusiv celor profesionale se întemeiază pe principiul autoadministrării.	Se acceptă.
La pct. 4, în textul preconizat pentru art. 4: În conținutul normei propuse la alin. (2), textul „(compartiment de arhitectură)” admite confuzie în text, motiv pentru care sugerăm reformularea/excluderea acestuia. Or, nu este clară necesitatea menținerii textului respectiv, având în vedere că în titlul articolului se precizează despre crearea obiectului arhitectural. La alin. (3), cuvintele „în conformitate cu normele stabilite de actele normative în vigoare” sunt declarative și lipsite de precizie, fapt ce va determina nefuncționalitatea normei. De aceea, sugerăm autorului să indice nivelul actului normativ avut în vedere și autoritatea competentă de aprobare a acestuia.	Se acceptă, redactat.
La pct. 5 sbp. 3), referitor la art. 5 alin. (5), cuvintele „Necesitatea unor astfel de concursuri” admite confuzie în textul articolului per general. Or, norma de la alin. (2) al aceluiași articol determină situațiile sau cazurile în care concursurile arhitecturale și urbanistice se organizează și se desfășoară în mod obligatoriu. Adicional, la alin. (6) cuvintele „administrației publice locale” se vor substitui cu cuvintele „autorității administrației publice locale”.	Se acceptă, prevederea la alin. (5) a fost exclusă, alin. (6) redactat.

La pct. 6, în textul preconizat pentru art. 6: La alin. (1), cuvintele „și pentru a evita orice subiectivism asupra deciziilor” urmează a fi excluse, considerându-le a fi irelevante. Textul alineatului trebuie să prezinte norma instituită fără explicații sau justificări. Tot aici, în ceea ce privește utilizarea textului „după avizarea de către autoritatea administrației publice centrale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului”, semnalăm că aceasta nu se justifică, întrucât se lipsește de substanță principiul autonomiei decizionale prevăzut la art. 3 din Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală. Or, autoritățile publice locale în virtutea principiului autonomiei locale consacrat de art. 109 din Constituție, nu sunt supuse puterii ierarhice a autorităților centrale, ele fiind independente de acestea. La alin. (2) ultima teză, se va analiza în ce măsură va putea fi aplicată/implementată norma, în cazul amplasării și proiectării obiectelor de importanță regională. Totodată, dispoziția de modificare de la pct. 6 se va indica după cum urmează: „6. La articolul 6, alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins:”.	Se acceptă, redactat, inclusiv și alin. (3).
La pct. 7, în textul preconizat pentru art. 7: Soluția legislativă propusă la alin. (1) este inacceptabilă, or, această normă poartă un caracter prohibitiv, prin urmare, trebuie să constituie un element structural distinct în conținutul legii. La alin. (2), considerăm necesar a fi eliminat textul „(cu drept de semnătură)”, deoarece persoana care va promova examenul de atestare va avea și dreptul de semnătură. Aceiași observație o reiterăm și pentru art. 19 alin. (4).	Se acceptă, redactat.
La alin. (5) teza a doua, norma urmează a fi reformulată, deoarece are o utilizare nereușită în text, în contextul utilizării cuvintelor „care nu vor contravine”. De altfel, apreciem că norma propusă nu s-ar integra tematic în	Se va vedea alin. 12 la art. 17 din proiect.

conținutul art. 5, care se referă la dreptul de activitate arhitecturală. Aceeași observație este valabilă și pentru alin. (6) și (7).	
La pct. 8, în textul preconizat pentru art. 7¹ : La alin. (1), prin utilizarea cuvintelor „Atestarea tehnico-profesională a specialiștilor”, norma nu ar fi corelată cu art. 2, norma căruia prevede noțiunea de „atestare”. Alin. (2) urmează a fi exclus, deoarece admite dublaj în reglementare, în raport cu norma de la art. 2. Potrivit regulilor de tehnică legislativă, în procesul de creație legislativă nu este admisă reglementarea juridică a aspectelor ce vizează același obiect sau aceleași relații sociale în mai multe norme ale aceluiași act acte normative, dublajul normativ fiind inadmisibil. Norma de la alin. (3) urmează a fi exclusă, deoarece, în redacția propusă, nu ține de obiectul acestei legi, dar de domeniul protejării monumentelor istorice. Totodată, nu este clară necesitatea includerii normei în cauză, având în vedere că potrivit art. 1 alin. (3), legea se extinde asupra tuturor formelor de activitate arhitecturală, în procesul căreia se creează opere de arhitectură, și asupra tuturor fazelor de proiectare și construcție, în procesul cărora este utilizat rezultatul activității intelectuale a arhitectului. La alin. (7), cuvintele „specialiști atestați cu drept de semnătură” urmează a fi reformulate, pentru a nu admite confuzii la interpretarea și aplicarea normei. Din conținutul normei prevăzute la noțiunile „atestare” și „dreptul de semnătură”, doar arhitectul atestat va avea dreptul de semnătură. La pct. 9, art. 17 alin. (1) se va revizui expresia „și inclusiv”, deoarece reprezintă un pleonasm. Totodată, mențiunea „(în continuarea Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe)” urma a fi efectuată la prima referință la actul normativ respectiv în textul legii.	Se acceptă, redactat.

La pct. 10, în textul preconizat pentru art. 19 alin. (4): Subdiviziunile structurale subsecvente urmează a fi numerotate, în modul corespunzător. Pentru evitarea confuziilor, se impune a fi revăzută redacția „arhitecții sau urbanisti, atestați (cu drept de semnătură)”.	
Cap. V¹, ca element de structură urmează a fi exclus, or, denumirea Cap.V face referință și la organizațiile profesionale de creație obștești ale arhitecților.	Se acceptă ca și concept, însă având vedere că se propune stabilirea unor aspecte detaliate aferente organizării și funcționării Ordinului Arhitecților, pentru a asigura o structurare corespunzătoare a dispozițiilor Legii nr.1350/2000 se consideră necesară expunerea în capitol separat a acestor prevederi.
La pct. 12, în textul preconizat pentru art. 20¹ : În ceea ce privește soluția propusă prin proiect, care prevede înființarea sub formă de asociație obștească a Ordinului Arhitecților din Republica Moldova, în condițiile Legii nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale, semnalăm că prevederile legii anterior menționate nu se aplică asociației profesionale, care se caracterizează prin statutul său de drept public, pentru a asigura un control public asupra exercitării profesiei. Organele profesionale instituite prin lege nu pot fi considerate asociații în sensul dreptului la asociere, având în vedere că acestea sunt înzestrate, în condițiile legii, cu statut de organizație profesională, atribuindu-le prerogative de interes public. Astfel, potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 86/2020, prevederile legii nu se aplică organizațiilor care nu sunt înregistrate, instituțiilor publice, partidelor politice, sindicatelor, patronatelor, cultelor religioase și părților lor componente, precum și altor persoane juridice de drept public sau privat al căror mod de constituire și funcționare este reglementat de alte legi speciale. În consecință, urmează a fi revăzută conceptual intenția de reglementare a noii forme de asociere a arhitecților prevăzute la art. 20¹ și	Se acceptă, redactat

20², astfel încât să fie excluse principiile ce guvernează libertatea de asociere cuprinse în art. 41 din Constituție. Prin Hotărârea nr. 13/2015, Curtea Constituțională a reținut că, ordinele profesionale sunt organizații care includ în mod obligatoriu membrii anumitor profesii, care, datorită puterilor conferite de lege, intervin în reglementarea și controlul accesului în profesie și în exercitarea ei îmbinând activitățile publice și private în organizarea profesiilor. Natura juridică a ordinelor profesionale este aceea de serviciu public, ordinul profesional având în sarcina sa satisfacerea unui interes legitim public al organizării profesiei și de disciplină profesională. Ordinele profesionale sunt organisme profesionale care au prerogative de putere publică, fără a fi însă stabilimente publice (§ 52). Totodată, atribuțiile Ordinului Arhitecților prevăzute la art. 20², necesită a fi reanalizate, în vederea expunerii acestora sub o formă sintetizată, având la bază competențele care vor fi delegate acestei entități în condițiile legii cum ar fi, apărarea drepturilor și intereselor arhitecților; organizarea cursurilor de instruire a arhitecților; supravegherea respectării eticii profesionale; aplicarea sancțiunilor disciplinare; înaintarea propunerilor și participarea la elaborarea politicilor și perfecționarea cadrului normativ în domeniul arhitecturii.	
De asemenea, în condițiile legii urmează a fi clar reglementată organizarea și funcționarea organelor de autoadministrare ale arhitecților, cu specificarea limitelor competențelor prevăzute de lege pentru fiecare organ de conducere care face parte din structura Ordinului Arhitecților prevăzută la art. 20³. Referitor la art.20⁸, semnalăm că organizarea și funcționarea Ordinului Arhitecților necesită a fi stabilită prin lege și statutul aprobat de Conferința națională care va	Se acceptă, redactat Pentru a evita excesul de reglementare din partea statului, totodată având în vedere și propunerea MDED din avizul nr.15-2762 din 07.09.2023 de restrângere a ariei de reglementare, se oferă posibilitatea Ordinului Arhitecților, de ași stabili normele ce reglementată organizarea și funcționarea organelor de autoadministrare ale

include pe toți arhitecții care activează în Republica Moldova.	arhitecților prin Regulamentul Ordinului Arhitecților, aprobat de Guvern.
Referitor la art. 20⁹, menționăm că noțiunea de „filială” în conformitate cu art. 290 din Codul civil se aplică doar în ceea ce privește persoanele juridice cu scop lucrativ, aceasta fiind o entitate distinctă cu personalitate juridică care este controlată de o altă persoană juridică, împreună fiind parte a unui grup de persoane juridice. Se va reține că, în temeiul art. 11 alin. (4) din Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, modificările la art. 240 și 241 din Codul civil, operate prin Legea nr. 133/2018, se aplică din 1 martie 2019, indiferent dacă au fost sau nu efectuate modificările prevăzute la alin. (1) din acest articol. În special, din 1 martie 2019 se vor aplica următoarele reguli: a) filialele și reprezentanțele unei persoane juridice care au fost înregistrate înainte de 1 martie 2019 se vor considera, în sensul legislației în vigoare, sucursale ale respectivei persoane juridice; b) informațiile din registrul de stat al persoanelor juridice sau din alt registru de publicitate prevăzut de lege referitoare la filialele și/sau reprezentanțele persoanei juridice se consideră informații referitoare la sucursalele persoanei juridice. În temeiul art. 11 alin. (6) din Legea nr. 1125/2002, trimiterile din legislația în vigoare la filiala sau reprezentanța persoanei juridice se consideră trimiteri la sucursala persoanei juridice până la aducerea legislației în concordanță cu art. 240 și 241 din Codul civil, cu modificările operate prin Legea nr. 133/2018. În contextul de mai sus, trebuie revăzută organizarea Ordinului Arhitecților la nivel teritorial.	Se acceptă, redactat Noțiunea „filială teritorială” a fost substituită cu noțiunea „structură teritorială”.

La art. 20¹⁰, norma formulată la alin. (1) urmează a fi revizuită prin prisma art. 16 din Legea nr. 71/2007 cu privire la registre.	Se acceptă, revizuit Se va utiliza „Lista Națională a Arhitecților”, care reprezintă o listă a specialiștilor cu drept de semnătură în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului, precum și arhitectii și urbanişti fără drept de semnătură.
La art. 20¹³, pentru corectitudinea exprimării, denumirea acestuia urmează a fi reformulată. În legătură cu norma propusă la alin. (2), se va ține cont că, prevederile generale privind survenirea răspunderii disciplinare poartă un caracter declarativ și necesită a fi reformulate. Răspunderea juridică trebuie să fie prevăzută de normele materiale, ce stabilesc tipul concret de răspundere, determină faptele și sancțiunile pentru comiterea acestora.	Se acceptă, redactat
Adițional, remarcăm că în Hotărîrea nr. 21/2016, § 69 Curtea Constituțională a statuat că, formularea unor norme juridice declarative în acte normative nepenale, prin care se proclamă interdicția unei activități [...], nu este suficientă pentru asigurarea principiului „ultima ratio”, prin care o faptă se incriminează ca infracțiune. Interdicția nu este suficientă pentru a declara respectivul comportament infracțiune. Mai mult decât atât, expresia generică utilizată în legile extrapenale, [...] și anume „nerespectarea prezentei legi atrage răspundere disciplinară, civilă, contravențională și penală, în conformitate cu legislația în vigoare”, nu poate determina în mod automat încorporarea activității în prevederea din Codul penal. O astfel de interpretare ar conduce la încălcarea principiului interzicerii interpretării extensive a legii penale. Or, interpretarea strictă a legii penale este un corolar direct al principiului legalității penale, a cărui valoare juridică este recunoscută atât în legislația națională, cât și în cea europeană. Art. 3 alin. (2) din Codul penal stabilește expres că „interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii	Se acceptă, redactat

	penale sunt interzise”, în caz contrar judecătorului i-ar reveni puterea de creare și legiferare.	
	Art. 20¹⁶ necesită a fi eliminat din proiect, deoarece este formulat de o manieră atipic normativă, prin urmare, nu se justifică menținerea acestuia în text.	Se acceptă
	Art. II urmează a fi revăzut, deoarece în formula propusă nu ar fi acceptabil. Or, în vederea pregătirii și convocării primei Conferințe naționale a Ordinului Arhitecților ar fi indicat că organul central de specialitate al administrației publice în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor să constituie o comisie specială cu acest scop. Adicional, la alin. (5) se consideră excedent textul „cu durata studiilor de minimum 5 ani” în contextul în care este întrunită condiția deținerii unei diplome de licență în domeniul arhitecturii.	Se acceptă, redactat
	În concluzie, atragem atenția că potrivit art. 3 alin. (4) lit. a) din Legea nr. 100/2017 actul normativ trebuie să se integreze organic în sistemul legislației, scop în care actul normativ trebuie corelat cu prevederile actelor normative de nivel superior sau de același nivel cu care se află în conexiune. Astfel, la definitivarea proiectului trebuie să se țină cont de principiul corelării actului normativ.	Se acceptă
	Suplimentar, din proiect se vor exclude termenii străini cum ar fi „fake” și „Baukultur” (a se vedea art. 54 din Legea nr. 100/2017).	Se acceptă
Centrul Național Anticorupție nr.06/2/13728 din 04.09.2023	Prin prezenta, cu referire la proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic 706/MIDR/2023), comunicăm următoarele. Potrivit art.25 alin.(1) al Legii integrității nr.82/2017, eficiența cultivării climatului de integritate instituțională și profesională este supusă verificărilor din partea conducătorilor entităților publice, a autorităților anticorupție, a societății civile și mass mediei.	Se ia act de informare

	În acest sens, în conformitate cu prevederile art.25 alin.(3) lit.a), art.28 alin.(4) al Legii prenotate, expertiza anticorupție, în calitate de măsură de control al integrității în sectorul public, se va efectua doar asupra proiectului definitivat în baza propunerilor și obiecțiilor expuse în procesul de avizare și/sau de consultare a părților interesate. Proiectul propus pentru expertiza anticorupție, nu este însoțit de avizele instituțiilor implicate în procesul de avizare/sinteza recomandărilor recepționate în cadrul consultării publice, fapt ce presupune că ulterior redacția proiectului poate suferi modificări și completări. Urmare celor expuse, solicităm respectuos expedierea în adresa Centrului Național Anticorupție a proiectului definitivat, pentru efectuarea expertizei anticorupție.	
Congresul Autorităților Locale din Moldova nr.264) din 06.09.2023	CALM a analizat prevederile proiectului de lege prin prisma respectării principiilor constituționale ale autonomiei locale, precum și intereselor autorităților administrației publice locale, corelate cu interesele cetățeanului. 2. Legislația aplicabilă • Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994; • Legea privind administrația publică locală nr.436/2006; • Legea nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală; • Legea nr. 86/2000 cu privire la organizațiile necomerciale; • Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova; • Legea cu privire la calitatea în construcții nr.721/1996; • Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului nr.835/1996; • Legea cu privire la autorizarea executării lucrărilor de construcție nr.163/2010; • Legea nr. 86/2011 cu privire la simbolurile publice;	Se ia act de informare

• Legea nr.230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe; • Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal; • Hotărârea Guvernului nr.56/2017 cu privire la Consiliul Național de Planificare a Teritoriului; • Hotărârea Guvernului nr.329/2009 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții;	
3. Constatări principale: Art. 3 (Principiile de constituire și de funcționare) din Legea nr. 86/2000 cu privire la organizațiile necomerciale stabilește că „Organizația necomercială se constituie benevol. Nimeni nu poate fi constrâns să fondeze organizații necomerciale, să devină membru al unei asociații obștești sau să fie sancționat pentru că a fondat, pentru că este sau nu este membru al unei organizații necomerciale. Persoanele se pot asocia fără a fi obligate să-și înregistreze organizația. Organizația necomercială este liberă să își stabilească structura internă, scopurile și activitățile proprii, în condițiile legii. Organizația necomercială este liberă să solicite, să primească și să folosească mijloace financiare și materiale, din țară sau de peste hotare, în vederea realizării scopurilor statutare”. Art. 5 (Relațiile dintre stat și organizațiile necomerciale) din aceeași lege stabilește că „Statul respectă, protejează și asigură libertatea de asociere. La oferirea sprijinului financiar, autoritățile publice se vor conduce de principiul dialogului, al transparenței, al simplității și clarității procedurilor, al tratamentului egal, al recunoașterii particularităților diferitor categorii de organizații, al eficienței utilizării fondurilor publice și al finanțării multianuale. Autoritățile publice tratează în mod egal și nu discriminează organizațiile necomerciale. Sprijinul financiar se oferă în urma unui concurs public. Statul poate	Se acceptă, revizuit Proiectul a fost revizuit, conform obiecțiilor și propunerilor înaintate, inclusiv și de către Ministerul Justiției și excluse prevederile care stabileau modul de constituire a Ordinului Arhitecților conform Legii nr. 86/2000 cu privire la organizațiile necomerciale. Proiectul stabilește, în art. 20¹ alin. (1), că: „Ordinul Arhitecților din Republica Moldova, se înființează ca organizație profesională, nonprofit, cu personalitate juridică, de interes public, cu patrimoniu și buget propriu, autonomă și independentă. <u>Ordinul Arhitecților este constituit benevol și are rolul de bază de a reprezenta și proteja interesele profesiei de arhitect la nivel național și internațional, de a contribui la dezvoltarea arhitecturii naționale ca parte integrantă a culturii mondiale, bazată pe cele mai reușite realizări ale științei și practicii din domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului cu dezvoltarea culturii urbane și definirea arhitecturii de înaltă calitate.</u>

intervenii în activitatea organizațiilor necomerciale doar dacă aceasta constituie o măsură necesară într-o societate democratică pentru a asigura securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii sau prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și libertăților altora”.

Prin urmare, obligarea prin proiectul de lege la constituirea Ordinului Arhitecților din Republica Moldova, ca „organizație necomercială, cu forma juridică de organizare „Asociație Obștească”, constituită benevol de fondatori”, și cu o structură predefinită, admite următoarele derogări:

- constituie o ingerință disproporționată în dreptul la libera asociere și care nu este necesară „pentru a asigura securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii sau prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și libertăților altora”;
- constituie o imixtiune în dreptul organizației necomerciale de a-și stabili de sinestator structura internă, scopurile și activitățile proprii;
- încalcă principiul tratamentului egal și discriminează alte organizațiile necomerciale, prin acordarea unor privilegii legale (de ex. finanțarea nerambursabilă, participarea în concursuri publice ș.a.);
- se acordă distingerea pentru finanțare nerambursabilă cu abaterea de la concurs public;
- se acordă prerogative impropriei unei organizații necomerciale, caracteristice unor instituții/autorități publice și discriminatorii față de alte organizații necomerciale 3 (ținerea Registrului arhitecților, participarea la procesul de atestare profesională, prin acordarea scrisorilor de recomandare arhitecților pentru atestare și obținerea dreptului de semnătură, de asemenea, pentru participarea la concursuri publice pentru ocuparea

funcțiilor publice de arhitecți-șefi în raioane, municipii și orașe). - constituie o imixtiune în autonomia locală prin impunerea participării obligatorii în comisiile de concurs „organizate de administrațiile publice locale”. Includerea reprezentanților unor asociații obștești (Ordinului Arhitecților, Uniunii Arhitecților) în comisii de concurs, inclusiv pentru selectarea arhitectului-șef a raioanelor, municipiilor și orașelor poate fi, potrivit Constituției, doar un drept al APL și nu o obligație; - crează premise de concurență neloială și chiar rivalitate cu alte organizații necomerciale profesionale, în primul rând cu Uniunea Arhitecților, ceea ce în sine constituie un factor care va afecta breasla profesională și va pereclita apărarea intereselor legitime ale arhitecților.	
Art. 20 alin. (1) specifică expres că „În domeniul arhitecturii și urbanismului activează Uniunea Arhitecților din Republica Moldova și Ordinul Arhitecților din Republica Moldova”, la art. 20¹ alin. (8) se indică că „Prezenta lege nu limitează dreptul de liberă aderare a arhitecților la alte forme de asociere profesională”. Astfel, legea admite că pot să activeze paralel și Uniunea și Ordinul, și alte asociații profesionale, însă în proiectul de lege se dezvoltă (un întreg capitol distinct) numai cu reglementări care țin de Ordinul Arhitecților din Republica Moldova. Considerăm, că pentru a nu admite derogările sus-menționate, prin proiectul de lege, se poate constitui un organ de autoadministrare al arhitecților (poate fi același Ordin al Arhitecților), în mod similar, cum există „Uniunea Avocaților” conform Legii nr. 1260/2002 cu privire la avocatură, sau „Camera Notarială”, conform Legii nr. 69/2016 cu privire la organizarea activității notarilor.	Se ia act de informare Proiectul de modificare, prevede crearea Ordinului Arhitecților, fără de a limita dreptul de liberă aderare a arhitecților la alte forme de asociere profesională, inclusiv la Uniunea Arhitecților existentă și prevăzută de legea repectivă. Conform proiectului, la Ordinul Arhitecților pot adera benevol, în baza unei cereri, nu doar arhitecții, ci și urbanistii, cercetătorii științifici, cadre didactice în domeniu, stagiarii, practicieni și specialiști din alte domenii, în scopul de a contribui în comun la dezvoltarea arhitecturii naționale ca parte integrantă a culturii mondiale, bazată pe cele mai reușite realizări ale științei și practicii din domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului, păstrarea și dezvoltarea diversității culturale și coloritului ei tradițional, dezvoltarea culturii urbane și definirea arhitecturii de înaltă calitate conform

	conceptului „Baukultur” lansat în 2018 la Davos, având în vedere că R. Moldova la începutul anului curent a devenit membru al Alianței Baukultur.
4. Propuneri asupra proiectului de lege. Se propun atenției următoarele observații, modificări și completări ale proiectului de lege: 4.1. Referitor la Art. I (pct. 2. La Articolul 2: noțiunea „obiect arhitectural - obiect urbanistic, construcție, complex de construcții, obiecte de amenajare sau artă horticolă, realizate în baza proiectului și a documentației de execuție”; coroborată cu noțiunea de „atestare – procedura de evaluare a nivelului și a calității pregătirii profesionale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului, prin care o comisie de atestare, specialiști în domeniu, recunoaște oficial competența profesională a candidatului și îi acordă dreptul de semnătură”) menționăm, că crearea/elaborarea /realizarea „artei horticole” poate fi efectuată doar de specialiști atestați. Însă nici proiectul de lege și nici Regulamentul cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții, aprobat prin hotărârea de Guvern nr. 329/2009, nu prevede că arhitecții sau alți specialiști să se ateste în domeniul artei horticole. De asemenea, legislația nu conține noțiunea de „artă horticolă”. Prin urmare, se impune introducerea noțiunii de „artă horticolă” în proiectul de lege și respectiv, ulterior, completarea hotărârii de Guvern nr. 329/2009.	Se ia act de informare. Proiectul de modificare a Legii nr.1350/2000 nu intervine în sistemul de atestare tehnico-profesională a specialiștilor în domeniul construcțiilor care sunt reglementate de alte acte normative aprobate, inclusiv și de Codul urbanismului și construcțiilor aprobat prin HG nr.670/2023. Totodată, proiectul prevede că în termen de 12 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Guvernul: a) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege; b) va aproba actele normative necesare în vederea implementării prezentei legi. Termenul de „artă horticole” se referă la un spectru larg, care includ și: grădinăritul, etc, ce țin de domeniul agricol. În domeniul respectiv se utilizează termenul „peisagistică”, iar în Clasificatorul ocupațiilor este la codul 2162 „Arhitecți/arhitecte din domeniul peisagistic”.
4.2. Referitor la Art. I (pct. 2. Ordinul Arhitecților din Republica Moldova - organizație necomercială, cu forma juridică de organizare „Asociație Obștească”, constituită benevol de fondatori în vederea realizării în direcția relevantă a activității profesionale și activității de utilitate publică pentru care a fost constituită) și celelalte norme conexe din proiectul de lege, reiterăm, că pentru a nu se admite derogările menționate supra, prin proiectul de lege,	Se acceptă, revizuit Proiectul a fost revizuit, conform obiecțiilor și propunerilor înaintate, inclusiv și de către Ministerul Justiției și excluse prevederile care stabileau modul de constituire a Ordinului Arhitecților conform Legii nr. 86/2000 cu privire la organizațiile necomerciale.

se poate constitui un organ de autoadministrare al arhitecților (poate fi același Ordin al Arhitecților), în mod similar, cum există „Uniunea Avocaților” conform Legii nr. 1260/2002 cu privire la avocatură, sau „Camera Notarială”, conform Legii nr. 69/2016 cu privire la organizarea activității notarilor. În acest sens, propunem substituirea tuturor normelor conexe din proiectul de lege ce vizează „Ordinul Arhitecților” sub aspectul constituirii și activității acestuia ca organ de autoadministrare al arhitecților.	Proiectul stabilește, în art. 20¹ alin. (1), că: „Ordinul Arhitecților din Republica Moldova, se înființează ca organizație profesională, nonprofit, cu personalitate juridică, de interes public, cu patrimoniu și buget propriu, autonomă și independentă.
4.3. Referitor la pct. 4 (Articolul 4 va avea următorul cuprins: „(1) Crearea obiectului arhitectural este un act complex de creație tehnică și estetică, un sistem de funcțiuni și de furnizare de servicii, care include și elaborarea lucrărilor la faza de anteproiect, argumentarea investițiilor, definitivarea soluției arhitecturale, elaborarea, participarea la avizarea și aprobarea proiectului și a documentației de execuție, la realizarea și recepția obiectului în modul stabilit, efectuarea supravegherii de autor, coordonarea studiilor și documentațiilor conexe întocmite de alți specialiști, studii, teme și programe de cercetare, proiectare și concursuri, documentații tehnice, machete, relevee și alte asemenea activități), considerăm că activitatea: „argumentarea investițiilor” este prerogativa exclusivă a investitorilor și nu ține de „crearea obiectului arhitectural”, impunându-se ajustările de rigoare.	Se acceptă, revizuit
4.4.1. În contextul prevederilor art. 5 alin. (3) („Concursurile arhitecturale și urbanistice se desfășoară în mod obligatoriu în cazurile de: a) amplasare și proiectare a obiectelor de importanță națională, regională (inclusiv regiuni de dezvoltate) și locală (raională, municipală, comunală/intercomunală, etc.), precum și a obiectelor situate în zonele adiacente drumurilor naționale, finanțate atât din mijloacele publice, cât și din alte surse”), se recomandă precizarea modului de determinare a obiectelor	Se ia act de informare Sunt stabilite de alte acte normative.

de importanță locală, regională, națională, în sensul vizat de proiectul de lege.	
4.4.3. Referitor la pct. 5 („art. 5 alin. (6) În cazul achizițiilor publice și al concursurilor de soluții în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului, cel puțin o treime din numărul membrilor comisiei de evaluare sau ai juriului trebuie să fie arhitecți, dintre care un reprezentant al Ordinului Arhitecților, un reprezentant al Uniunii Arhitecților și un reprezentant al administrației publice locale responsabil de realizarea politicii de stat și locale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului) este necesară substituirea sitagmelor „Ordinului Arhitecților, un reprezentant al Uniunii Arhitecților” în sensul că acestea „se 5 recomandă pentru a fi incluși în comisile de concurs”. Includerea obligatorie a unor reprezentanți ai asociațiilor obștești în comisia de concurs poate fi, reieșind din autonomia locală potrivit Constituției, doar un drept al APL și nu o obligație.	Se acceptă
4.4.2. Referitor la pct. 5 („art. 5 alin. (5) Necesitatea unor astfel de concursuri este determinată în conformitate cu cerințele legislației în domeniul amenajării teritoriului și urbanismului, prin deciziile organelor executive centrale și locale, ale organelor executive ale consiliilor locale, precum și la inițiativa clienților și asociațiilor de arhitecți profesioniști) este necesară substituirea cuvântului „organelor” (executive ale consiliilor locale) cu cuvântul „autorităților” (terminologia Legii nr. 436/2006, art. 1).	Se acceptă
4.5.1. În pct. 6 (Articolul 6: 1) alineatul (1) va avea următorul cuprins: „(1) În scopul îmbunătățirii deciziei în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului pentru regiunile de dezvoltare, raioane, municipii, orașe și orașe-poli de creștere și pentru a evita orice subiectivism asupra deciziilor, cât și pentru a utiliza experiența profesională a specialiștilor în domeniu, la	Se acceptă

propunerea arhitectului-șef al unității teritorial-administrative, vor fi create consilii arhitectural-urbanistice, care își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentele lor, aprobate de autoritatea administrației publice locale, după avizarea de către autoritatea administrației publice centrale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului) este necesară substituirea cuvintelor „avizarea de către autoritatea” cu cuvintele „notificarea autorității”. După notificare, după caz, autoritatea administrației publice centrale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului va putea înainta sesizări sau propuneri, în condițiile Codului administrativ.	
4.5.2. În pct. 6 (art. 6 alin. (2) „(2) Avizul favorabil al consiliului arhitectural-urbanistic este obligatoriu pentru amplasarea și determinarea soluției spațial-planimetrice a tuturor obiectelor sociale și publice în unitățile teritorial-administrative, a obiectelor pentru care, prin certificatul de urbanism, a fost solicitată elaborarea unui plan urbanistic zonal sau de detaliu, precum și a obiectelor amplasate în zonele administrative ale unității teritorial-administrative, în parcuri, scuaruri, curdoniere verzi, zone protejate, etc. Avizele eliberate de consiliul arhitectural-urbanistic se supun deliberării și aprobării de Consiliile locale)” cuvintele „în parcuri, scuaruri, curdoniere verzi” se propun a fi substituite cu cuvintele „în spațiile verzi clasificate”, iar cuvintele „și aprobării” urmează a fi completate cu cuvintele „la etapa examinării planurilor urbanistice zonale sau de detaliu”. Spațiile verzi clasificate conform art. 16 din Legea nr. 591/1999 cuprind un spectru mai larg de categorii de spații verzi, după funcții și moduri de folosință. Avizele consiliilor arhitectural-urbanistice sunt niște concluzii/opinii consultative ale profesioniștilor în domeniu, de care factorul de decizie (consiliul local) urmează să ia act în procesul de aprobare a documentației	Se acceptă

de urbanism respective. Prin urmare, acestea nu trebuie aprobate, fiind parte a procedurii administrative, totodată, examinarea acestora de către consiliile locale are loc cu ocazia adoptării deciziilor de aprobare a documentației de urbanism, examinarea repetată a acestor avize nu se justifică sub nicio formă.	
4.6.1. La pct. 8 (Se completează cu articolele 7/1 și 7/2 , cu următorul cuprins: „Articolul 7/1. Dreptul de semnătură (2) Dreptul de semnătură implică asumarea de către persoana care îl exercită, responsabilități profesionale față de client și autoritățile publice cu privire la calitatea soluțiilor propuse, proiectate și executate, conform actelor normative în vigoare și normativelor în domeniu) se propune unificarea terminologiei „client” – „beneficiar” (în unele norme se utilizează termenul „client” (art. 5 alin. (5), art. 7 alin. (5), art. 7/1 alin. (2) iar în altele „beneficiar” (art. 5 alin. (2), art. 7 alin. (6)	Se acceptă
4.6.2. La pct. 8 (Art. 7¹ alin. (4) „Dreptul de semnătură se exercită olograf și electronic, cu menționarea clară a numelui, prenumelui și a numărului de înregistrare din certificatul de atestare tehnico-profesională” menționăm, că Legea privind identificarea electronică și serviciile de încredere, nr. 124/2022, nu specifică/stabilește posibilitatea ca semnătura electronică să conțină „a numărului de înregistrare din certificatul de atestare tehnicoprofesională”. În acest, sens, se propune ajustarea corespunzătoare, ori amendarea Legii nr. 124/2022. Conjunctia „și” la prima menționare în normă se propune a fi înlocuită cu conjunția disjunctivă „sau”.	Nu se acceptă Dreptul de semnătură se acordă în urma atestării tehnico-profesionale a specialistului, și căruia i se eliberează un certificat de atestare.
4.6.3. Pct. 8 (Se completează cu articolele 7/1 și 7/2 , cu următorul cuprins: „Articolul 7/1. Dreptul de semnătură (6) Cetățenii din alte state, care dețin titlul de arhitect în baza diplomei în sistem integrat de licență sau cu alt document similar care respectă condițiile de echivalență stabilite prin acte normative specifice, eliberat de instituțiile de	Nu se acceptă În proiect în art. 7¹ alin. (4) este prevăzut „...inclusiv certificate de atestare, autorizații, etc., care acordă dreptul de semnătură pentru domeniile menționate la alin. (1), au drept de

învățământ superior recunoscute de Republica Moldova, inclusiv certificate de atestare, autorizații, etc., care acordă dreptul de semnătură pentru domeniile menționate la alin. (1) și (3), au drept de semnătură în aceleași condiții ca și cetățenii Republicii Moldova) se propune completarea cu cuvintele „(după atestarea și obținerea certificatului de atestare tehnico-profesională)”. Această precizare este necesară pentru a asigura o egalitate de tratament a arhitecților din Republica Moldova cu cei din alte state, să nu să interpreteze că arhitecții din străinătate sunt scutiți de regula de atestare și de obținere a certificatului de atestare tehnico-profesională.	semnătură în aceleași condiții ca și cetățenii Republicii Moldova.”, pentru cetățenii străini la care le sau acordat dreptul de semnătură în țările sale, este o normă UE agreată deja în RM. Specialiștii străini, doar efectuiază recunoașterea dreptului de semnătură prin comisia de atestare al organul central de specialitate al administrației publice în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor, vezi alin. (6).
4.7.1. La pct. 10 (La Articolul 19: 3) alineatul (4) va avea următorul cuprins: „(4) Dreptul de a participa la concursul pentru deținerea funcției de arhitect-șef al: raionului, regiunii de dezvoltare (după caz), municipiului, orașului îl au arhitecții sau urbaniștii, atestați (cu drept de semnătură), cu studii de licență și de master ori studii postuniversitare în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și arhitecturii) se propune completarea conjuncției disjunctive „ori” cu cuvintele „studii de licență și” (în caz contrar ar putea fi valabilă interpretarea că ar fi suficiente doar „studiile postuniversitare în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și arhitecturii”). Totodată, menționăm, că atribuțiile arhitectului-șef, prevăzute atât la alin. (6) din proiectul de lege, cât și în Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, nr. 163/2010, Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului, nr. 835/1996, și în proiectul Codului Urbanismului și Construcțiilor, nu impune atestarea, ci doar competențe manageriale (aprobă, avizează, verifică documentația de urbanism/proiect, acte permisive etc).	Se acceptă, redactat
4.7.2. La pct. 10 (La Articolul 19: 4) se completează cu alineatele (5) – (10) cu următorul cuprins: (8) Arhitectul-șef este coordonatorul tuturor activităților de amenajare a	Se acceptă, redactat

teritoriului și de dezvoltare urbanistică generală a localității, este subordonat direct Primarului și colaborează cu toate compartimentele din cadrul Primăriei și cu serviciile publice de sub autoritatea Consiliului local al administrației publice locale) se propune substituirea cuvintelor „de amenajare a teritoriului și de dezvoltare urbanistică generală” cu textul „activităților prevăzute la alin. (6)”. În același articol (19), pentru a desemna competența arhitectului-șef se utilizează diferite terminologii și chiar având un conținut diferit (la alin. (6) se stabilește că „Arhitectul-șef desfășoară o activitate de interes public, ale cărei scopuri principale sunt dezvoltarea durabilă a comunității, coordonarea activităților de dezvoltare teritorială (amenajarea teritoriului și urbanism), protejarea valorilor de patrimoniu și a calității arhitecturale la nivelul unității administrativ-teritoriale”.	
4.7.3. În pct. 10 (Articolul 19: 4) se completează cu alineatele (5) – (10) cu următorul cuprins: (10) În scopul încurajării cooperării între comunități și susținerea coeziunii teritoriale, dezvoltării urbane și rurale durabile, precum și în cazul neocupării funcțiilor de arhitect-șef din cadrul administrațiilor publice locale din localitățile din componența unității teritorial administrative, din cauza lipsei de specialiști în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și arhitecturii, precum și în vederea asigurării furnizării în comun a serviciilor publice specifice domeniului amenajarea teritoriului, urbanism și arhitectură (inclusiv elaborarea și implementarea documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism necesară pentru dezvoltarea durabilă a localităților urbane și rurale), ori prestarea, în general, a activităților specifice arhitectului-șef, se constituie asociații de dezvoltare intercomunitară, la decizia consiliilor locale ale administrațiilor publice locale, în condițiile Legii nr. 436/2006 privind administrația	Se acceptă, redactat

publică locală”) după cuvintele „componenta unității teritorialadministrative” urmează a fi completate cu cuvintele „de nivelul doi sau de nivel special”, precum și urmează a fi substituite cuvintele „ale administrațiilor publice locale” cu cuvântul „interesate”.	
4.7.4. La pct. 10 (art. 19 alin. (9) Arhitectul-șef asigură elaborarea și respectarea planurilor urbanistice generale, zonale și de detaliu, conformitatea autorizațiilor de construire/desființare cu prevederile documentațiilor de urbanism, organizează și coordonează activitatea de informare și consultare a populației în procesul de elaborare sau revizuire a planurilor urbanistice generale și de detaliu) se propune completarea după cuvintele „documentațiilor de urbanism” cu cuvântul „aprobate”.	Se acceptă
4.8.1. La pct. 12 (art. 20¹ alin. „(6) Statul, în condițiile Legii nr.86/2020, acordă sprijin financiar și material pentru dezvoltarea organizațională a Ordinului Arhitecților și pentru implementarea proiectelor conform priorităților stabilite de Guvern pentru fiecare domeniu de dezvoltare. Resursele alocate în acest scop sunt prevăzute în bugetul de stat și în bugetele unităților administrativ-teritoriale” reiterăm, că distingerea unei asociații obștești concrete în acordarea sprijinului financiar și material din resursele publice încalcă regula prevăzută de Legea nr. 86/2000 care stabilește acordarea sprijinului financiar (prin concurs).	Prevederea a fost exclusă
4.8.2. Pct. 12 (art. 20¹ alin. (14) În vederea protejării dreptului de autor Ordinul Arhitecților va crea în cadrul său un serviciu pentru prevenirea și combaterea plagiatului sau fake-urilor în arhitectură și design) urmează a fi reexaminat în comun cu autoritatea abilitată pentru înregistrarea/înscrierea dreptului de autor și a drepturilor conexe (Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală) sub aspectul că domeniul/mecanismele de protecție a dreptului de autor și conexe sunt obiectul Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe, nr. 230/2022.	Se acceptă, redactat

4.8.3. La pct. 12 (alin. (9) În Ordinul Arhitecților pot adera practicieni și specialiști din alte domenii, care au adus o contribuție semnificativă la dezvoltarea Ordinului Arhitecților, în proiectare, construcție, cercetare științifică în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului, sisteme geoinformaționale, protejarea monumentelor istorice, istorie și arheologie), în caz de funcționare ca organ de autoadministrare al arhitecților, se propune completarea cu cuvintele „conform statutului Ordinului”.	Nu se acceptă În proiectul redactat, este prevăzută elaborarea și aprobarea de Guvern a Regulamentului de organizare și funcționare a Ordinului Arhitecților.
4.8.4. La pct. 12 (art. 20/2. Atribuțiile Ordinului Arhitecților (1) Ordinul Arhitecților are următoarele atribuții: k) gestionează Registrul Național al Arhitecților) considerăm că o asemenea atribuție nu poate fi încredințată uneia dintre asociațiile obștești și ar putea fi încredințată Ordinului Arhitecților doar în cazul în care va fi acționa ca organ de autoadministrare al arhitecților.	Se acceptă, redactat
4.8.5. La pct. 12 (art. 20² alin. (1) lit. n) participă la concursurile organizate de administrațiile publice locale pentru ocuparea funcțiilor de arhitecți șefi a raioanelor, municipiilor și orașelor) se propune completarea cu cuvintele „la decizia autorităților administrației publice locale”.	Se acceptă
4.8.6. La pct. 12 (Art. 20⁹) alin. (1) „La nivelul regiunilor de dezvoltare Nord, Centru, Sud, Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia (Gagauz-Yeri), municipiul Chișinău, cu cel puțin 25 de membri, precum și în municipii și orașe după caz, se vor înființa prin liberă asociere filiale teritoriale ale Ordinului Arhitecților” intră în contradicție cu alin. (3) care stabilește că „În cadrul unui raion sau într-o zonă formată din două sau mai multe raioane limitrofe, precum și în municipiul Chișinău se poate înființa o singură filială a Ordinului Arhitecților”. Soluția ar putea fi excluderea din proiect a referințelor privind crearea filialelor pe bază de raion.	Se acceptă.

	În contextul celor expuse, susținem aprobarea proiectului de lege, cu propunerile sus menționate de ajustare, modificare și completare.	Se ia act de informare
Ministerul Finanțelor nr.18-69-8880 din 21.08.2023	<i>La proiectul de lege</i> Ministerul Finanțelor a examinat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic: 706/MIDR/2023) și, în limita atribuțiilor sale funcționale, comunică lipsă de obiecții și propuneri.	Se ia act de informare
Comisia Națională de Heraldică nr.04-19-345) din 13.09.2023	Comunică lipsă de obiecții și propuneri.	Se ia act de informare
Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal al Republicii Moldova nr.04-06/2660 din 06.09.2023	Comunică despre lipsa obiecțiilor. Totodată, examinând proiectul de hotărâre remis spre avizare, s-a determinat că secțiunea a 3-a a actului normativ reglementează înființarea Registrului Național al Arhitecților. Vă informăm că potrivit art. 76 alin. (1) al Legii nr. 467/2003 cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat, documentarea sistemelor și resurselor informaționale de stat este obligatorie. Conform alin. (2) al aceluiași articol, documentele sistemelor și resurselor informaționale de stat sunt: a) conceptul sistemului informațional, în care să fie definite: spațiul funcțional, structura organizatorică, spațiul informațional, spațiul tehnologic, securitatea sistemului informațional și protecția informației; b) caietul de sarcini al sistemului informațional, care include cerințele funcționale și tehnice în conformitate cu care se creează sistemul informațional; c) regulamentul resursei informaționale, care să cuprindă: reglementări privind drepturile și obligațiile subiecților raporturilor juridice aferente creării și ținerii resursei informaționale; modalitatea de ținere a resursei informaționale; procedura de înregistrare, modificare,	Se ia act de informare Se acceptă, revizuit Se va utiliza noțiunea „Lista de evidență Națională a Arhitecților”, care de fapt și reprezintă o listă a specialiștilor cu drept de semnătură în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului, precum și arhitectii și urbanisții fără drept de semnătură, pentru a asigura o evidență.

	completare și radiere a datelor; procedura de interacțiune cu furnizorii de date; măsuri privind asigurarea securității resursei informaționale.	
Ministerul Energiei Nr. 04-1314 din 09.03.2023	Comunică lipsă de obiecții și propuneri.	Se ia act de informare.
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Nr. 05-09/527 din 09.03.2023	<i>La proiectul legii:</i> Potrivit Art. I pct.12, Capitolul VI din Legea nr. 1350/2000, Ordinul Arhitecților din Republica Moldova se înființează sub formă de Asociație obștească în condițiile Legii nr.86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale (în continuare Legea nr.86/2020), ca organizație profesională, necomercială, cu personalitate juridică, de interes public, cu patrimoniu și buget propriu, autonomă și independentă. Astfel, sub aspect conceptual, considerăm insuficiente argumentele expuse în nota informativă în vederea justificării intervenției statutului prin elaborarea proiectului de lege propus în condițiile în care libertatea de asociere este un drept fundamental, a cărui valorificare este expresia manifestării de voință conștientă și liberă. Cu toate că art. 42 din Constituția Republicii Moldova consfințește doar libertatea de afiliere la sindicate, iar art. 41- libertatea de asociere în partide și alte organizații social-politice, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a apreciat raportat la art.4, că libertatea de asociere se interpretează și se aplică în concordanță cu tratatele la care Republica Moldova este parte, adică în sensul său deplin, garantat de instrumentele internaționale. Totodată, potrivit art.3 din Legea nr.86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale: (1) Organizația necomercială se constituie benevol. Nimeni nu poate fi constrâns să fondeze organizații necomerciale, să devină membru al unei asociații obștești sau să fie sancționat pentru că a fondat, pentru că este sau nu este membru al unei organizații necomerciale.	Se acceptă, revizuit, conform obiecțiilor și propunerilor Ministerului Justiției. Obiecțiile și propunerile înaintate se acceptă.

	Persoanele se pot asocia fără a fi obligate să-și înregistreze organizația. Astfel, cadrul legislativ în vigoare permite constituirea unei astfel de asociații obștește pe principii de asociere benevolă. Prin urmare, nota informativă urmează a fi revizuită în vederea expunerii argumentelor suficiente care justifică elaborarea proiectului de lege privind Ordinul Arhitecților din Republica Moldova. Consecutiv, remarcăm reglementarea excesivă a activității AO Ordinul Arhitecților din Republica Moldova, or potrivit prevederilor art.5 alin.(10)-(11) din Legea nr.86/2020: „(10) Statul poate institui reguli pentru organizațiile necomerciale în vederea prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului doar în măsura în care aceste reguli sunt conforme standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului. (11) Statul poate interveni în activitatea organizațiilor necomerciale doar dacă aceasta constituie o măsură necesară într-o societate democratică pentru a asigura securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii sau prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și libertăților altora.” În context, proiectul actului normativ urmează a fi revăzut în scopul restrângerii ariei de reglementare, cu oferirea posibilității AO Ordinul Arhitecților din Republica Moldova de a-și stabili normele de activitate prin statut.	
Ministerul Culturii 05-09/527 din 09.03.2023	<i>La proiectul legii:</i> Reieșind de la faptul că Legea nr.1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturale conține mai multe prevederi prin descrierea activității arhitecturale la art. 2 "activitate de [...] coordonarea elaboării tuturor Compartimentelor și fazelor proiectelor de urbanism și construcție (construcție nouă, reconstrucția, restaurarea restabilirea, modernizarea, reparația capitală), supravegherea de autor a obiectivelor în	Se acceptă, redactat.

	stadiu de realizare, dgrularea cercetarilor științifice. [...]" , propune următoarele obiecții și propuneri. La punctul 2 din proiect, noțiunea „atestare” propusă pentru completarea art. 2 din Legea nr.1350/2000, după textul „amenajarea teritoriului și urbanismului” se v-a complete cu textul „restaurării monumentelor istorice”.	
	La punctul 3 din proiect, la subpct. 1) la lit. a), c) și g), cuvintele „arhitecturii, amenajarea teritoriului și urbanismului și restaurării monumentelor istorice”. Subsidiar, la lit b) se propune dupi cuvintele „proiectarea și construirea obiectelor arhitecturare”, completarea pe final cu textul „la proiectarea și executarea intervențiilor la obiectele de patrimoniu de importanță naționala și locala”. <i>Totodată</i>, atragem atenția asupra faptului că proiectarea intervențiilor asupra monumentelor istorice nu este activitate ce ține de creația arhitecturală, fiind o activitate care se bazează pe cercetare științifică în conformitate cu _normele din domeniu, de regulă existând o singură soluție optimă pentru intervenția corectă. Astfel, organizarea concursurilor de intervenție la obiectele de patrimoniu admise în cazuri excepționale și nu pot fi reglementate ca măsură obligatorie. În acest sens, modificarea textului literei e), prin completarea cu cuvintele de „ intervenții la obiectele de patrimoniu de importanță naționala și locală” nu se acceptă.	Se acceptă
	La punctul 4 din proiect alin. (2) din cuprinsul nou se vor complete, pe final cu taxtul „ , și de autoritatea administrației publice centrale în domeniul protejării tarimoniului cultural”. La alin alin. (4), la lit. a) textul „restaurări de monumente,” se va exclude, din considerentul că alin. (5) conține o prevedere aparte pentru acest gen de activitate.	Se acceptă

La punctul 5 din proiect, la subpt. 1):

- alin. (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Concursurile arhitecturale și urbanistice se desfășoară în mod obligatoriu în cazurile de amplasare și proiectare a obiectelor de importanță națională, regională (inclusive regiuni de dezvoltare) și locală (raională, municipală, comunală/intercomunală), a obiectelor situate în zonele adiacente drumurilor naționale precum și pe teritoriul ariilor, natural protejate de stat și rezervațiilor cultural-naturale, finanțate atât din mijloacele publice, cât și din alte surse”.

Textul literei b) se propune a fi exclus, deoarece " intervențiile reconstrucție, restabilire, modernizare, reutilare sau efectuare a altor lucrări, care presupun modificarea soluției spațiale-volumetrice a monumentelor de arhitectură, istorie și cultură ..." nu corespund principiilor de intervenție asupra monumentelor. Dimpotrivă, art. 10 din Legea nr. 1530/1993 privind monumentele prevede că „activitățile în domeniul ocrotirii monumentelor constau în : prevederea și asigurarea de, [...] conservare și restaurare; prevenirea deteriorării, mutilării și demolării monumentelor; [...]". Or, conform definițiilor de la art. 5 al aceluiași act normativ, *intervenție* este „totalitate a lucrărilor operate asupra monumentului sau a zonei lui de protecție: reparație, conservare, restaurare, reabilitare, sistematizare, amenajare, cercetare arheologică, precum și regenerare a mediului istorico arhitectural;”, iar *mutilare* este „deteriorare a monumentului prin distrugerea, înlăturarea și modificarea arbitrară , totală sau spațială a elementelor, respectiv, a caracteristicilor lui interioare, și exterioare sau prin adăugarea arbitrară de construcții noi pe terenul acestuia;”

	La punctul 8 din proiect, cu referire la art. 7¹, observăm că, deoarece alin.(1) tehnico-profesională doar după domenii (arhitectură, amenajarea teritoriului, urbanism) și nu și după specialități, iar conform pct. 13 supct. 3) lit. c) din Regulamentul cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 207/2022, specialitatea, <i>intervenții asupra monumentelor istorice și cadrul siturilor istorice</i> este de domeniul arhitectură, textul aliniatului (3) creează confuzii prin specificarea „supravegherea de autor și de verificare a lucrărilor de construcții, în domeniul protejării monumentelor istorice”.	Se ia act de informare
	La punctul 9 din proiect, la art. 17, alin. (1) se va completa cu lit. d), va avea următorul cuprins: „proiectelor de intervenție asupra monumentelor istorice de categorie națională și locală (inclusiv complexul cercetărilor științifice, planșe grafice și piese scrise compartiment, arhitectura, machete) și a documentației tehnice în baza lor” Completarea nu are drept scop dreptul de autor asupra operelor/obiectelor de arhitectură, urbanistice, peisagistice sau artă plastică monumentală, ținând doar asigurarea dreptului de autor asupra documentației de proiect de intervenție (retaurare, conservare, reabilitare).	Se acceptă, inclus.
Ministerul Muncii și Protecției Sociale nr.19/3378 din 05.09.2023	Comunică lipsa obiecțiilor.	Se ia act de informare.
Uniunea Arhitecților nr.39/10 din 04.09.2023	A. Se susține integral tendința de a amplifica rolul arhitecturii, urbanismului și amenajării teritoriului în activitățile socio-economice promovate la nivel național, regional, raional, municipal și local. B. Se consideră benefică accentuarea rolului organizării concursurilor de arhitectură, urbanism și amenajare a teritoriului în scopul selectării celor mai	Se ia act de informare.

	reușite și novatorii soluții pentru dezvoltarea durabilă a localităților și teritoriilor, precum și revenirea la practica înființării consiliilor arhitectural-urbanistice de diferite ranguri: C. Se menționează consolidarea noțiunii “dreptului de autor” prin trecerea expres în proiectul legii a prevederilor Legii nr.230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe. D. Se susțin propunerile de organizare a concursurilor pentru deținerea funcției de arhitect șef al unităților administrativ-teritoriale și de conturare a atribuțiilor și responsabilităților specifice acestei funcții.	
	E. Se consideră facilitară și se susține activitatea de înființare a Ordinului Arhitecților din Republica Moldova și a Registrului Național al Arhitecților, dar se solicită următoarele precizări și completări: - care este componența comisiei de atestare a arhitecților și urbanistilor constituită de către organul central de specialitate al administrației publice în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor conform Legii nr.721/1996 privind calitatea în construcții și conform Regulamentului cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții? Se vor regăsi în această componență membrii Ordinului și Uniunii Arhitecților și în care proporții? - de ce competența de atestare sau obținere a dreptului de semnătură revine organului central de specialitate al administrației publice în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor, iar responsabilitățile juridice și disciplinare pentru încălcările membrilor revin Ordinului Arhitecților? - care va fi suportul material, financiar și imobiliar la momentul fondării Ordinului Arhitecților?	Se ia act. Proiectul stabilește că: „Organizarea și funcționarea Ordinului Arhitecților vor fi stabilite prin Regulamentul Ordinului Arhitecților, aprobat de Guvern.”, în care vor fi detaliate cele menționate ca precizări și completări. Totodată, proiectul prevede că : „ În termen de 12 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Guvernul: a) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege; b) va aproba actele normative necesare în vederea implementării prezentei legi.”

	- care este sensul frazei “mijloace financiare obținute în urma desemnării procentuale”? F. Codul deontologic al profesiei de arhitect este prerogativa legii, dar a unui forum al Ordinului Arhitecților, din care considerente se propune integrarea acestuia în textul proiectului dat de lege.	
Agencia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală a Republicii Moldova nr.1399 din 05.09.2023	Dreptul de autor și drepturile conexe, protecția acestor drepturi și răspunderea pentru încălcarea lor se reglementează de Constituția Republicii Moldova, tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, Legea nr. 230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe (în continuare – Legea nr. 230/2022) și de alte acte normative din domeniu.	Se ia act de informare
	1. Conform art. 2 din proiectul de act normativ supus examinării, „operă de arhitectură” este rezultat al creației intelectuale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului, urbanismului și de artă horticola, realizat de un arhitect atestat sau de mai mulți arhitecți sub conducerea nemijlocită a arhitectului autor. Art. 7 alin. (1) lit. i) al Legii nr. 230/2022 identifică drept obiecte protejate prin drept de autor operele de arhitectură, urbanistică și de artă horticola, astfel fiecare dintre acestea, în mod separat, fiind obiecte ale dreptului de autor. Respectiv, pentru asigurarea clarității, considerăm oportună reformularea conținutului noțiunii de „operă de arhitectură” întru deslușirea faptului că operele de arhitectură nu le includ în sine pe cele de urbanistică și de artă horticola. Totodată, reieșind din noțiunea menționată, calitatea de autor al operei de arhitectură îi este atribuită arhitectului. Relevăm că în sensul art. 3 al Legii nr. 230/2022, autorul este persoana fizică/persoane fizice care a/au creat opera. Astfel, ținând cont de cele expuse, inclusiv de prevederile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 230/2022, se atestă că calitatea de autor al unui obiect protejat prin drept de autor nu	Se acceptă, revizuit Referitor la cele menționate „că calitatea de autor al unui obiect protejat prin drept de autor nu presupune în mod obligatoriu și o calificare specială într-un domeniu sau altul.”, atragem atenția că în majoritatea cazurilor, o operă de arhitectură reprezintă, în majoritatea cazurilor, o construcție realizată în baza unei documentației de proiect elaborată nu de orice persoană fizică, dar doar de specialiști atestați în domeniu, conform legislației în vigoare. Astfel, în cazul dat, includerea prevederilor privind deținerea unei calificări speciale este importantă.

presupune în mod obligatoriu și o calificare specială într-un domeniu sau altul. Or, atragem atenția că însuși prevederile art. 13 alin. (1) din Legea nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (în continuare – Legea nr. 1350/2000) supusă amendării prin prezentul proiect, prevede că autor al operei arhitecturale se consideră persoana fizică prin a cărei muncă creatoare a fost elaborată opera. Suplimentar, reieșind din esența amendamentului, în sensul că practic noțiunea de „operă de arhitectură” o substituie pe cea de „operă arhitecturală”, reglementată de prevederile actuale ale Legii nr. 1350/2000, se consideră judicios să se coreleze acest aspect în tot cuprinsul legii, prin operarea amendamentelor corespunzătoare (de ex., inclusiv în noțiunile de “subiecți ai activității arhitecturale”, “soluție arhitecturală”, art. 7 alin. (1), titlul Cap. IV, etc. este utilizată noțiunea de “operă arhitecturală”).	
2. Cu privire la art. 4, pentru asigurarea clarității, considerăm oportună introducerea precizărilor normative de rigoare în conținutul actului normativ supus examinării, în vederea explicării/definirii conceptului de “supraveghere de autor”.	Se acceptă, inclus
3. Amendamentele propuse la art. 17 și 18 din Legea nr. 1350/2000 presupun o preluare fragmentară a unor prevederi din Legea nr. 230/2022, fapt ce comportă unele contradicții din punct de vedere conceptual. Astfel, pe de o parte prin art.18 se intenționează a se reglementa drepturile morale și drepturile patrimoniale asupra operei de arhitectură cu trimitere la Legea nr. 230/2022, iar pe de altă parte, însuși redacția propusă la art. 17 conține unele reglementări cu referire la drepturile morale și patrimoniale ale autorului unui obiect protejat prin drept de autor, la caz, a unei opere de arhitectură. Nemijlocit, cu referire la cuprinsul art. 17:	Se acceptă, revizuit

1) redacția alin. (1) se propune a se examina prin prisma art. 5 alin. (2) din Legea nr. 230/2022, potrivit căruia autorul beneficiază de protecția dreptului de autor asupra operei sale prin simpla ei creare. Pentru recunoașterea și protejarea dreptului de autor nu este necesară înregistrarea operei, nici alt act de notificare sau alte formalități. În condițiile art. 9 alin. (7), în corelare cu art. 4 lit. p) din Legea nr. 230/2022 și art. 7 alin. (2) lit. w) din Legea nr. 114/2014 cu privire la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, înscrierea operei în Registrul de stat al obiectelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe este facultativă, nu conferă drepturi și se supune unei taxe aprobate prin hotărâre de Guvern, iar AGEPI eliberează, în numele statului, adevărinite privind înscrierea obiectelor dreptului de autor și ale drepturilor conexe în Registrul de stat al obiectelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe.

Suplimentar, în esență, cuprinsul alin. (1) nu corelează cu însuși titlul art. 17. Or, reieșind din titlul art. 17 se observă intenția autorului de a reglementa dreptul de autor asupra operei de arhitectură, iar alin. (1) vizează mai multe obiecte protejate prin drept de autor (opere de arhitectură, urbanistice, de artă horticolă și opere de artă aplicată (design), conform art. 7 alin. (1) lit. i) și j) din Legea nr. 230/2022).

Totodată, se propune a se analiza opțiunea de revizuire a titlului art. 17, după cum urmează: “Articolul 17. Dreptul de autor asupra operei de arhitectură.”;

2) redacția alin. (2) dublează parțial atât prevederile în vigoare ale art. 13 alin. (1) (cel de-al doilea enunț) și alin. (2) din Legea nr. 1350/2000, cât și prevederile art. 16 din Legea nr. 230/2022.

În context se propune a se vedea amendamentul propus la art. 17 alin. (2) din proiect, inclusiv art. 13 alin. (2) din

Legea nr. 1350/2000, care se contrazice cu regimul juridic aplicabil operei comune reglementat de art. 16 din Legea nr. 230/2022. La fel, art. 13 alin. (3) din Legea nr. 1350/2000 conține unele drepturi ale arhitectului autor ale operei de arhitectură, pe când, potrivit proiectului, unele drepturi ale acestuia se propun și în art. 17 din aceeași lege, fapt ce impune o analiză suplimentară a acestui aspect.	
3) potrivit alin. (4) art. 17 din proiect, “autorului operei de arhitectură îi aparțin următoarele drepturi exclusive asupra proiectului său”, fiind enumerate careva drepturi în acest sens. Sintagma “drepturi exclusive” este specifică drepturilor patrimoniale ale autorului sau titularului dreptului de autor reglementate la art. 11 din Legea nr. 230/2022, pe când, potrivit proiectului de act normativ supus examinării, art. 18 este cel care nemijlocit trebuie să conțină reglementări cu referire la drepturile patrimoniale ale operei de arhitectură. Totodată, reieșind din prevederile alin. (4) lit. a), în cazul operelor de arhitectură create la comandă, dreptul de valorificare aparține persoanei care le-a comandat. Potrivit art. 34 alin. (1) din Legea nr. 230/2022, în cazul contractului de comandă pentru opere viitoare, în lipsa unei prevederi contrare, drepturile patrimoniale aparțin autorului. Concomitent, cuvântul “valorificarea” se va substitui cu cuvântul “utilizarea”, corespunzător conceptului reglementat de Legea nr. 230/2022. În context, se propune revizuirea redacției alin. (4) din art. 17 din proiect prin prisma art. 11 și art. 34 alin. (1) din Legea nr. 230/2022;	Se acceptă, revizuit
4) redacția alin. (6) și (7) se referă la drepturile morale ale autorului, respectiv, dreptul la paternitate și dreptul la respectarea integrității operei, reglementate de prevederile art. 10 alin. (2) lit. a) și c) din Legea nr. 230/2022. Implicit, art. 18 din proiect, la fel, se referă într-o manieră generală	Se acceptă, revizuit

la drepturile morale ale autorului operei de arhitectură. Subsidiar, la alin. (7) se va ține cont de prevederile art. 22 alin. (3) și alin. (4) din Legea nr. 230/2022, potrivit cărora dreptul de transformare, adaptare și de alte modificări similare ale operei de arhitectură; dreptul la respectarea integrității operei, prevăzut la art. 10 alin. (2) lit. c) din aceeași lege nu se extind asupra modificărilor ce nu produc schimbarea aspectului exterior al operei;	
5) alin. (10) necesită a fi reformulat, ținând cont de prevederile art. 9 alin. (7) și (10) din Legea nr. 230/2022, potrivit căruia AGEPI înscrie operele în Registrul de stat al obiectelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe. Totodată, relevăm că opera de arhitectură se subscrie în categoria operelor protejate prin drept de autor (art. 7 din Legea nr. 230/2022), dar nu și prin drepturi conexe (se va revedea inclusiv textul “înregistrarea obiectului dreptului de autor și/sau drepturilor conexe”);	Se acceptă, revizuit
6) alin. (11) se va exclude, deoarece nu este formulat corespunzător, inclusiv are un caracter general impropriu Legii nr. 1350/2000. De fapt, respectivele prevederi comportă caracterul unei norme ce conferă Guvernului temeiul legal de aprobare a regulamentului care va reglementa procedura de înscriere de către AGEPI a operelor în Registrul de stat al obiectelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe. De altfel, asemenea reglementări se regăsesc la art. 9 alin. (10) din Legea nr. 230/2022.	Se acceptă, revizuit
Cu referire la art. 18: 1) titlul articolului se va revedea prin prisma art. 10 și 11 din Legea nr. 230/2022. Astfel, se va ține cont că drepturile morale și patrimoniale aparțin autorului operei de arhitectură (inclusiv, titularului de drepturi, în cazul drepturilor patrimoniale), dar nu „asupra operei de arhitectură”;	Se acceptă, revizuit

2) la alin. (1), cuvântul “protejate” se va substitui cu cuvântul “reglementate”;

3) la alin. (2), se recomandă să se țină cont de principiul remunerației adecvate și proporționale în cazul utilizării operelor, reglementat de art. 35 din Legea nr. 230/2022. Totodată, Legea nr. 230/2022, nu reglementează conceptul de tarife minime ale remunerației de autor, aprobate de Guvern. La acest aspect, relevăm că Hotărârea Guvernului nr. 641/2001 despre tarifele minime ale remunerației de autor a fost abrogată prin Hotărârea Guvernului nr. 247/2023 cu privire la modificarea unor hotărâri ale Guvernului și abrogarea unei hotărâri a Guvernului.

În contextul celor relevate, generalizând propunerile/observațiile expuse supra, se recomandă revizuirea suplimentară a proiectului prin prisma prevederilor Legii nr. 230/2022, pentru a nu se admite reglementarea într-o manieră contradictorie a unor proceduri aplicabile operelor de arhitectură.

Totodată, având în vedere că Legea nr. 230/2022 conține un șir de prevederi aplicabile regimului juridic al operelor de arhitectură (art. 7, 22), în acest caz, fiind aplicabile inclusiv prevederile cu referire la drepturilor morale și cele patrimoniale ale autorului acestor opere (art. 10 și 11), aspectele privind dreptul la remunerație în cazul utilizării lor (art. 35) și nu în ultimul rând, cele ce vizează asigurarea respectării drepturilor, măsurile, procedurile și mijloacele de apărare în cazul încălcării drepturilor autorilor sau titularilor de drepturi a acestor categorii de opere (cap. XIV), se recomandă a se analiza opțiunea reglementării unui articol cu caracter general cu referire la dreptul de autor asupra operelor de arhitectură, cu trimitere la Legea nr. 230/2022, aspect permis inclusiv de prevederile art. 55 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

Digitally signed by Turcanu Angela
Date: 2023.10.02 16:43:31 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Angela TURCANU

Secretar general

SINTEZA
obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor)
la proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală.
(număr unic 706/MIDR/2023)
(Avizare repetată)

Participantul la avizare (expertizare)/consultare publică	Conținutul obiecției/ propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului
Ministerul Justiției nr.04/1-8748 din 09.10.2023	<i>Cu privire la proiectul legii:</i> Art. I: La pct.2 sbp. 2), pentru corectitudinea redactării, textul „după cuvintele „de activitate arhitecturală”” urmează a fi excluse, iar termenul „cuvintele”, utilizat în al doilea caz, necesită a fi substituit cu termenul „textul”. Pct.3, în textul noțiunii „supraveghere de autor”, cuvintele „documentației de proiect” și „documentația de proiect” se vor scrie sub forma de „proiectului”, respectiv, „proiect”. În acest context, precizăm că în planul redactării, proiectul actului normativ trebuie să cuprindă o terminologie unitară. Astfel, atragem atenția că la art. 2 din legea supusă modificării, aflat în vigoare, este menționat termenul „proiect”. La pct. 4 sbp. 2), textul „la litera b) după cuvintele „proiectarea și construirea obiectelor arhitecturale” urmează a fi substituit cu textul „litera b)”. La pct.5, semnalăm despre lipsa denumirii art. 4 propus în redacție nouă, motiv pentru care urmează a fi revăzut. La art. 4 alin. (2) și (3): urmează a fi reformulată expresia „documentației de proiect”, în sensul corelării acesteia cu noțiunea „proiect” prevăzută la art. 2; întru sporirea clarității normei, după termenul „atestați”, propunem	Se acceptă, redactat.

	completarea acesteia cu textul „ , în condițiile Legii nr.721/1996 privind calitatea în construcții”.	
	Suplimentar, la art.4 alin.(4) sugerăm revederea formulării „specialistului în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului”, având în vedere denumirea actuală a Cap. II și III. Tot aici, semnalăm că în conținutul Cap. III sunt specificați distinct subiecții activității arhitecturale. În acest sens, urmează a se revedea și norma propusă la art. 7 ¹ alin. (5).	Se acceptă, revizuit.
	La pct. 6: sbp. 1) urmează a fi scris, în felul următor: „1) denumirea articolului va avea următorul cuprins: „Articolul 5. Concursurile de soluții arhitecturale și urbanistice”; la sbp. 3), cu privire la art. 5 alin. (2), atragem atenția că elementele structurale ale actului normativ se abrogă și nu se exclud. Or, potrivit procedurilor tehnice aplicabile actelor normative, în cazul suprimării elementelor structurale ale actului normativ, în proiectul actului normativ de modificare a acestuia se folosesc cuvintele „se abrogă”, iar pentru omiterea anumitor cuvinte, propoziții, fraze sau texte se folosesc cuvintele „se exclude”; la sbp. 4), pentru evitarea confuziilor în rândul celor care trebuie să aplice norma de la alin. (3), este necesară revizuirea/reformularea textului „prin deciziile organelor executive centrale și locale, ale organelor executive ale consiliilor locale”, deoarece determină un caracter imprecis și neclar al acesteia. Tot aici, se vor elimina cuvintele inutile „în mod obligatoriu”, or, norma prin conținutul său are caracter obligatoriu; la sbp. 6), având în vedere că, prin modul de exprimare actul normativ trebuie să asigure dispozițiilor sale un caracter obligatoriu, la alin. (5) urmează a fi reformulate cuvintele „se recomandă”. La pct. 7 sbp. 1), referitor la alin. (2), cuvintele „Consiliile locale” urmează a fi substituite cu cuvintele „autoritatea administrației publice locale respective”.	Se acceptă, redactat.
	La pct. 9, referitor la art. 7 ¹ : la alin. (1), urmează a fi reanalizată	Se acceptă, revizuit.

	formularea „Atestarea tehnico-profesională a specialiștilor” prin prisma normei prevăzute la pct. 3, care stabilește noțiunea „drept de semnătură”; la alin. (3), pentru claritatea și predictibilitatea normei, este necesară reformularea cuvintelor „trebuie să poarte”. Prin urmare, norma ar trebui să îmbrace forma unei obligații, având în vedere caracterul conduitei impuse sau datorate. Totodată, în contextul utilizării cuvintelor „Lucrările colective”, ar fi necesar de revăzut conținutul normei, astfel încât să fie clar stabilit la ce se referă lucrările avute în vedere.	
	la alin. (6) precizăm că, prin exprimarea „Pentru recunoașterea certificatelor și dreptului de a exercita activitățile prevăzute de prezenta lege”, norma poartă un caracter declarativ și lipsit de precizie, fapt ce va determina ne funcționalitatea acesteia. De aceea, autorul urmează să indice expres elementele structurale avute în vedere în contextul dat. În același timp, de menționat este art.7 și 8, care prevăd activitatea arhitecturală și formele de activitate ale activității arhitecturale. Suplimentar, se va analiza în ce măsură se justifică menținerea alin. (4)-(6) în conținutul art. 7¹, denumirea căruia se referă doar la dreptul de semnătură. Or, potrivit conținutului lor, normele anterior menționate ar trebui să facă obiectul de reglementare al art. 9.	Se acceptă, revizuit. art. 9 a fost modificat cu includerea prevederilor respective redactate.
	La pct. 10 sbp. 3), în conținutul părții introductive a alin. (4) al art. 13, cuvintele „se extind” urmează a fi scrise sub forma „se extinde”. În legătură cu soluțiile propuse potrivit pct.11 și 12, atragem atenția că potrivit exigențelor de tehnică legislativă, capitolul trebuie să cuprindă mai multe articole. Ca urmare, sugerăm revizuirea structurală a art. 17, în vederea disjungerii textului în două articole.	Se acceptă, revizuit.
	La pct. 15: Semnalăm că în denumirea Cap. V se face referință la „organizațiile profesionale de creație obștești ale arhitecților”. În acest context, nu poate fi introdus un alt capitol separat consacrat Ordinului Arhitecților din Republica Moldova. Se va analiza soluția de a fi revăzut textul Cap. V, în sensul grupării elementelor de structură în secțiuni.	Se acceptă ca și concept, însă având vedere că se propune stabilirea unor aspecte detaliate aferente organizării și funcționării Ordinului Arhitecților, ca organizație profesională, cu statut de persoană juridică de drept public, pentru a asigura o structurare corespunzătoare a dispozițiilor Legii nr.1350/2000 se consideră necesară expunerea în capitol separat a acestor prevederi.

	Titlul Secțiunii 1, ar trebui să fie formulat, astfel: „Statutul juridic și domeniile de activitate ale Ordinului Arhitecților din Republica Moldova”.	Se acceptă, redactat.
	Referitor la soluția legislativă propusă la art. 20¹, constatăm că normele acestuia intercalează elemente ale unui organ profesional cu cele ale unei asociații benevole, instituind astfel un statut juridic ambiguu pentru Ordinul Arhitecților. În legătură cu cele menționate mai sus, este de menționat Hotărârea Curții Constituționale nr. 13/2015, prin care Curtea a reținut: „48. [...] că prin lege pot fi instituite organizații profesionale, investite cu competențe ale statului, care nu pot fi echivalate cu asociații obștești. 49. În acest sens, și Curtea Europeană a statuat că: „Ordinul belgian al Medicilor este o instituție de drept public. Nu este înființat de persoane, ci de legislativ; este integrat structurilor statului [...]. Acesta urmărește un scop din sfera interesului public, respectiv protecția sănătății, prin exercitarea, pe baze legale, a unei forme de control public asupra practicării medicinei. În contextul ultimei funcții, Ordinului i se cere, în primul rând, să păstreze o evidență a doctorilor practicieni. Pentru realizarea sarcinilor atribuite de statul belgian, Ordinul este investit legal atât cu prerogative administrative, cât și cu prerogative legislative și disciplinare situate dincolo de domeniul legislației ordinare și, în această capacitate, folosește procedurile unei autorități publice” (cauza Le Compte, Van Leuven și De Meyere vs Belgia, Hotărârea din 23 iunie 1981, § 64). 50. Altfel spus, în concepția Curții Europene, organul profesional al medicilor (Ordinul medicilor) este un adevărat organism administrativ, care exercită atribuțiile recunoscute oricărei autorități publice. 51. De asemenea, în cauza Asociația avocaților spanioli vs Spania (Hotărârea din 2 iulie 1990), Curtea Europeană a considerat că organele profesionale sunt în esență de drept public, fiind investite cu misiuni de interes general, și nu sunt instituții în aspectul dreptului de asociații. 52. În contextul celor menționate, Curtea reține că ordinele profesionale sunt organizații care includ în mod obligatoriu membrii anumitor profesii, care, datorită puterilor conferite de lege, intervin în	Se acceptă, revizuit. În contextul celor evocate în aviz, a fost revăzut art. 20¹, în scopul clarificării statutului juridic al Ordinului Arhitecților. Astfel, art. 20¹ este expus în redacția: „(1) Ordinul Arhitecților din Republica Moldova (<i>în continuare Ordinul Arhitecților</i>), se înființează ca organizație profesională, cu statut de persoană juridică de drept public, cu patrimoniu și buget propriu, de interes public, autonomă și independentă. Ordinul Arhitecților are rolul de a reprezenta și proteja interesele profesiei de arhitect la nivel național și internațional, de a contribui la dezvoltarea arhitecturii naționale ca parte integrantă a culturii mondiale, bazată pe competență profesională, abordări inovatoare și pe cele mai reușite realizări ale științei și practicii din domeniul arhitecturii, cu dezvoltarea culturii urbane și definirea arhitecturii de înaltă calitate. (2) Ordinul Arhitecților funcționează în condițiile legii și ale statutului său, aprobat de Conferința națională a arhitecților și include toți arhitecții cu drept de semnătură, care activează în Republica Moldova, precum și arhitecții fără drept de semnătură și cadre didactice în domeniu, la cererea acestora.”

	reglementarea și controlul accesului în profesie și în exercitarea ei îmbinând activitățile publice și private în organizarea profesiilor. Natura juridică a ordinelor profesionale este aceea de serviciu public, ordinul profesional având în sarcina sa satisfacerea unui interes legitim public al organizării profesiei și de disciplină profesională. Ordinele profesionale sunt organisme profesionale care au prerogative de putere publică, fără a fi însă stabilimente publice. 59. Organele profesionale instituite prin lege nu pot fi considerate asociații în sensul dreptului la asociere, or, legislatorul le-a înzestrat cu statut de organizație profesională, atribuindu-le prerogative de interes public. 60. Comisia europeană a admis că, în general, libertatea de asociere implică libertatea de a nu se asocia sau de a nu adera la o asociație, cu excepția asociațiilor de drept public. Prin urmare, ordinele profesionale, care sunt instituții de drept public, reglementate de lege și urmărind scopuri de interes general, nu constituie o asociație în sensul art. 11 din Convenție (Cauza X vs Olanda, Decizia Comisiei Europene din 1 martie 1983). 61. Personalitatea juridică a ordinelor profesionale se acordă prin lege. Un ordin profesional reunește toți membrii unei profesii, aderarea fiind obligatorie, fiecare ordin incluzând obligatoriu toate persoanele abilitate să exercite profesia. Ordinul profesional nu rezultă dintr-o asociere liberă.” În contextul celor evocate mai sus, se impune necesitatea de a revedea în substanță art. 20¹, în scopul clarificării statutului juridic al Ordinului Arhitecților.	
	La art. 20³: în titlu, termenul „Conducerea” se va substitui cu termenul „Organele”. În acest sens, se vor revedea cuvintele „Forurile de conducere” utilizate la alin. (1). Totodată, la art. 20³ urmează a fi prevăzute toate organele care formează Ordinul Arhitecților. alin. (1) lit. a) urmează a fi completat cu cuvintele „a arhitecților”.	Se acceptă, redactat.
	la alin. (2), enunțul al doilea urmează a fi prevăzut, în redacția „Una și aceeași persoană poate fi aleasă în calitate de membru al Consiliului național, Colegiului director sau președinte al Ordinului Arhitecților	Se acceptă, redactat. (a se vedea alin.(3))

	pentru cel mult două mandate consecutive.”.	
	conținutul este lacunar, în ceea ce privește modul de alegere a membrilor organelor de conducere (vot secret sau deschis), motiv pentru care urmează a fi prevăzut acest aspect.	Se acceptă, redactat și prevăzut cu vot secret
	La art. 20⁴: la alin. (1), sintagma „Conferința națională a Ordinului Arhitecților este constituită din membri” necesită a fi substituită cu textul „Conferința națională a arhitecților este organul suprem de conducere al Ordinului Arhitecților și se constituie din delegați”. la alin. (2): în partea introductivă, sintagma „Conferința națională a Ordinului Arhitecților” se va scrie sub forma sa corectă „Conferința națională a arhitecților”. alin. (2) lit. a) urmează a fi scris în felul următor: „a) adoptarea și modificarea Statutului Ordinului Arhitecților și Codul deontologic al profesiei de arhitect”;	Se acceptă, redactat. În contextul în care a fost acceptată propunerea privind aprobarea Statutului Ordinului Arhitecților în calitate de act de organizare și funcționare a acestui Ordin, decade necesitate a menținerii prevederilor aferente Regulamentului de organizare și funcționare a Ordinului Arhitecților, care urma să fie aprobat de către Guvern. Astfel, în tot textul proiectul de lege au fost revizuite prevederile ce vizează organizarea și funcționarea Ordinului.
	După exemplul de mai sus, urmează a fi revizuite toate normele subsecvente de la alin. (2). în legătură cu norma prevăzută la lit. b), atragem atenția că textul legii este eliptic, în sensul că în conținutul acestuia lipsesc norme care ar specifica structura aparatului administrativ al Ordinului Arhitecților; la lit. d), cuvintele „al Ordinului Arhitecților” se vor exclude (a se vedea art. 20³ alin. (1) lit. b)); la lit. g), în contextul utilizării cuvintelor „onorariilor de referință”, norma este neclară, motiv pentru care propunem a fi reformulată; propunem de analizat dacă conținutul alin. (2) nu ar fi necesar de completat cu prevederi cum ar fi, aprobarea raportului anual al Consiliului național, Colegiului director și cel al președintelui Ordinului Arhitecților, aprobarea programului de activitate și a bugetului Ordinului Arhitecților, precum și adoptarea regulamentului de activitate al structurilor teritoriale ale Ordinului Arhitecților; suplimentar, la art. 20⁴, constatăm o inadvertență în ceea ce privește numerotarea alineatelor, având în vedere că alin. (2) este numerotat de două ori; la alin. (2), care va deveni alin. (3), se vor reformula cuvintele „cel	Se acceptă, revizuit.

	puțin două săptămâni”, astfel încât termenul de convocare să fie stabilit în zile;	
	se consideră necesar a fi precizat cine va exercita funcția de conducere a Conferinței naționale.	Se ia act de informare. (a se vedea art.20 ⁷ alin. (1))
	La art. 20 ⁵ , titlul necesită a fi reformulat, având în vedere obiectul de reglementare al acestuia. De asemenea, în conținutul art. 20 ⁵ se impune necesitatea de a stabili, în mod expres și exhaustiv, atribuțiile care ar trebui să fie exercitate de Consiliul național, în calitate de organ executiv al Ordinului Arhitecților, deoarece reținem că organizarea și funcționarea Ordinului Arhitecților se propune a fi reglementată prin lege. Totodată, constatăm că proiectul este lacunar în privința numărului necesar de membri ai Consiliului național, precum și în privința activității acestei structuri (convocarea, adoptarea deciziilor, revocarea etc.). Aceeași observație o reiterăm și pentru art. 20 ⁷ .	Se ia act de informare. Art.20 ⁸ alin.(1) prevede că Organizarea și funcționarea Ordinului Arhitecților se stabilește prin Statutul Ordinului Arhitecților în calitate de act de organizare și funcționare a acestui Ordin, aprobat în cadrul Conferinței naționale a arhitecților. Astfel, atribuțiile exercitate de Consiliul național, Consiliul director ș.a. vor fi stabilite în Statutul menționat.
	La art. 20 ⁶ , în titlu, termenul „Conducerea” urmează a fi substituit cu termenul „Președintele”. În legătură cu norma de la alin. (2), semnalăm că o atare atribuție a Conferinței naționale nu se regăsește în textul art. 20 ⁴ , din care cauză urmează a fi revăzut. Totuși, din textul normei nu rezultă în ce mod sunt aleși vicepreședinții, or, formularea „sunt înlocuitori de drept” este ambiguă, astfel încât ar fi necesar de reformulat norma. Suplimentar, textul este lacunar în ceea ce privește cazurile de revocare a președintelui și vicepreședinților Ordinului, a numărului de vicepreședinți, mandatul acestora și a atribuțiilor acestora.	Se acceptă, redactat și completat Activitatea curentă a Ordinului Arhitecților este coordonată de Colegiul director, conform Statutului Ordinului Arhitecților, adoptat în cadrul Conferinței naționale a arhitecților.
	La art. 20 ⁷ alin. (1), formularea „Activitatea curentă a Ordinului Arhitecților este coordonată de Colegiul director” este mult prea generală, fapt ce va determina nefuncționalitatea normei. De aceea, sugerăm autorului să indice expres rolul/statutul și atribuțiile Colegiului director (observație valabilă și pentru art. 20 ⁹).	Se ia act, redactat.
	La alin. (2), considerăm necesar a fi revizuită norma, în partea ce se referă la alegerea membrilor Colegiului director de Consiliului național. Or, membrii tuturor organelor care fac parte din structura Ordinului Arhitecților urmează a fi aleși și revocați de Ordinul Arhitecților.	Se ia act de informare Modul de alegere sau revocare a membrilor Colegiului director va fi stabilit de Statutul Ordinului Arhitecților, adoptat în cadrul Conferinței naționale a arhitecților.
	Art. 20 ⁹ se va revizui, având în vedere observațiile formulate la art. 20 ¹ . Totodată, menționăm că, în privința structurilor teritoriale ale	Se acceptă, redactat și completat

	Ordinului Arhitecților, în sensul numărului sau circumscripțiile în care vor activa acestea ar trebui să decidă Conferința Arhitecților.	
	La art. 20¹⁰: În denumire, termenul „Înființarea” se va elimina, deoarece are o utilizare inadecvată. La alin. (2), conținutul acestuia nu corelează cu denumirea articolului care are în vedere Lista națională a arhitecților. Or, la alin. (2) norma conține cuvintele „specialiști cu drept de semnătură în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului”, „urbaniștii”. În acest context, reținem că în acord cu norma de la art. 20¹ alin. (1), Ordinul Arhitecților are rolul de a reprezenta și proteja interesele profesiei de arhitect la nivel național și internațional. Prin urmare, sugerăm a fi analizat conceptul ce ține de aprobarea listei avute în vedere. În acest sens, urmează a se revedea și redacția propusă la art. 20¹¹ alin. (3) și art. 20¹² alin. (1) lit. a).	Se acceptă, redactat
	Suplimentar, se va analiza dacă lista națională a arhitecților nu ar trebui să conțină și informația cu privire la abaterile comise de către membrii Ordinului și sancțiunile aplicate acestora.	Se acceptă, redactat
	Alin.(3) urmează a fi eliminat, deoarece nu ține de competența Guvernului să reglementeze conținutul și modul de elaborare/gestionare a Listei de evidență națională a arhitecților.	Se acceptă, revizuit
	La art. 20¹³, norma prevăzută la alin. (1), în redacția actuală, este inacceptabilă, deoarece prevederile acesteia care stabilesc răspunderea disciplinară a membrilor Ordinului Arhitecților nu sunt suficient de clare/nu au un conținut normativ clar și precis pentru a putea fi aplicate și nu oferă suficiente repere pentru ca destinatarii acestora să înțeleagă sensul lor și să poată, în mod rezonabil, să își conformeze conduita cunoscând consecințele juridice ale faptelor sale. Cu privire la normele stabilite la art. 20¹³, în textul legii necesită a fi specificat modul de aplicare a sancțiunilor disciplinare cum ar fi, subiecții cu drept de sesizare a organului corespunzător privind tragerea la răspundere, termenele de prescripție, inițierea și desfășurarea procedurii disciplinare, constatările, deciziile de aplicare a sancțiunilor, contestarea acestora.	Se acceptă, revizuit
	La art. 20¹⁴ alin. (6) lit. b) se va revedea prin prisma art. 110 și 111 din	Se acceptă, revizuit

	Codul penal, care prevede, că antecedentele penale reprezintă o stare juridică a persoanei, ce apare din momentul rămânerii definitive a sentinței de condamnare, generând consecințe de drept nefavorabile pentru condamnat până la momentul stingerii antecedentelor penale sau reabilitării. Stingerea antecedentelor penale anulează toate incapacitățile și decăderile din drepturi legate de antecedentele penale. Astfel, este lipsită de logică stabilirea condiției ca persoana să nu aibă antecedente penale nestinse, deoarece în măsura în care antecedentele sunt stinse, se consideră lipsa acestora	
	Proiectul este eliptic, în partea ce ține de modul de convocare în prima reuniune a Conferinței naționale a Ordinului Arhitecților, care nu va include membrii delegați. Or, în lipsa unor prevederi tranzitorii stabilite în acest sens, normele de la art. 20¹-20¹⁵, riscă să fie inaplicabile.	Se acceptă, revizuit Completat cu dispoziții tranzitorii
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării nr. 15-3130 din 10.10.2023	<i>La proiectul legii:</i> Potrivit Art. I pct.15, Capitolul V¹ din Legea nr. 1350/2000, Ordinul Arhitecților din Republica Moldova se înființează ca o organizație profesională, nonprofit, cu personalitate juridică, de interes public, cu patrimoniu și buget propriu, autonomă și independentă. Astfel, nu este stipulată forma organizatorică juridică a acestei organizații, care din context se deduce a fi asociație obștească. Asociația obștească în condițiile Legii nr.86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale, este organizație profesională, necomercială, cu personalitate juridică, de interes public, cu patrimoniu și buget propriu, autonomă și independentă. În acest sens, reiterăm obiecțiile expuse în avizul nr. 15-2762 din 07.09.2023.	Se acceptă, revizuit conform avizului Ministerului Justiției nr. 04/1-8748 din 09.10.2023. Ordinul Arhitecților din Republica Moldova, se înființează ca organizație profesională, cu statut de persoană juridică de drept public (a se vedea art. 20¹ alin. (1)).
Agencia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală nr. 1563 din 10.10.2023	Referitor la amendamentul propus la art. 2 din Legea nr.1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (în continuare, Legea nr.1350/2000), cu referire la noțiunea de "operă de arhitectură" reiterăm observațiile formulate prin avizul AGEPI nr.1399 din 05.09.2023 în raport cu atribuirea calității de autor al operei de arhitectură arhitectului. Or, în sensul art.3 al Legii nr. 230/2022, autorul este persoana fizică/persoane fizice care a/au creat opera. Astfel, ținând cont de cele expuse, inclusiv de prevederile art.5 alin.(2) din Legea nr.230/2022, se atestă că calitatea de autor al unui obiect protejat prin drept de autor nu	Se acceptă, revizuit (denumirea noțiunii „operă arhitecturală” se substituie cu denumirea „operă de arhitectură”, iar în definiția noțiunii, cuvintele „a arhitectului autor;” se substituie cu cuvintele „a autorului;”)

	presupune în mod obligatoriu și o calificare specială într-un domeniu sau altul. Or, atragem atenția că însuși prevederile art.13 alin. (1) din Legea nr.1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (în continuare – Legea nr.1350/2000) supusă amendării prin prezentul proiect, prevede că autor al operei arhitecturale se consideră persoana fizică prin a cărei muncă creatoare a fost elaborată opera.	
	Totodată, în contextul enunțat, se va revedea și sintagma “arhitect autor” atât din cuprinsul proiectului de lege, cât și din redacția în vigoare a Legii 1350/2000 (de ex. art. 1, 7, 14).	Se acceptă, redactat în proiect
	Suplimentar, raportat la noțiunile de “operă de arhitectură” și “operă arhitecturală”, reiterăm cele expuse cu privire la necesitatea uniformizării terminologiei, respectiv utilizarea unei noțiuni unice pe tot cuprinsul legii. Astfel, deși pe de o parte este clară intenția autorului de a reglementa noțiunea de “operă de arhitectură”, pe de altă parte se menține și noțiunea de “operă arhitecturală” (de ex. amendamentul propus la art. 13 alin. (1) și (2) din proiect). În acest context, se va revedea inclusiv titlul art. 13 și titlul cap. IV din Legea nr. 1350/2000, care conține sintagma “operei arhitecturale”. Ținând cont de obiecțiile expuse cu referire la persoana considerată autor al operei de arhitectură, nu considerăm oportună modificarea propusă la art. 13 alin. (1).	Se acceptă, redactat
	Cu referire la alin. (2) al art. 13 din proiect, urmează a se ține cont de prevederile art.16, în special alin. (2) din Legea nr. 230/2022 cu referire la opera comună, având în vedere că potrivit prevederilor Legii nr. 230/2022, dreptul de autor se constituie din drepturi patrimoniale și drepturi morale (personale nepatrimoniale). La fel, în condițiile art. 10 din Legea nr. 230/2022, drepturile morale și anume, dreptul la paternitate, dreptul la nume și dreptul la respectarea integrității operei sunt imprescriptibile și nu pot face obiectul vreunei renunțări sau înstrăinări. Iar drepturile patrimoniale exclusive ale autorului sau titularului dreptului de autor, de a permite sau de a interzice utilizarea operei sale, sunt prevăzute în art. 11 al Legii nr. 230/2022.	Se acceptă revizuit (Capitolul IV se abrogă. Iar art. 13 se completează cu un alineat nou în următoarea redacție: „(4) Autorul operei de arhitectură beneficiază de drepturi morale și patrimoniale în conformitate cu Legea nr.230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe.”)
	Propunerea de completare a art. 13 cu alin. (4) urmează a fi revăzută prin prisma art. 22 alin. (2) din Legea nr.230/2022, potrivit căruia “protecția oferită de prezenta lege operelor de arhitectură se extinde asupra: a) obiectelor de arhitectură; b) proiectelor de arhitectură și a	Se acceptă, revizuit

	documentației tehnice elaborate în baza lor; c) proiectelor de complexe arhitecturale”. În altă ordine de idei, art. 13 alin. (4) lit. d) din proiect, prevede că dreptul de autor al arhitectului se extinde asupra proiectelor de intervenție asupra monumentelor istorice de categorie națională și locală (inclusiv complexul cercetărilor științifice, planșe grafice și piese scrise compartiment, arhitectura, machete) și a documentației tehnice în baza lor. Or, art. 7 alin. (1) lit. i) și l) al Legii nr. 230/2022 specifică ca fiind obiecte protejate prin drept de autor operele de arhitectură, urbanistică și de artă horticola, precum și hărțile, planșele, schițele și lucrările tridimensionale din domeniul geografiei, topografiei, arhitecturii și din alte domenii ale științei. Totodată, potrivit art. 3 al Legii menționate, “originalitatea” denotă criteriul necesar pentru stabilirea caracterului de operă protejabilă prin drept de autor, care ia în considerare forma de exprimare intrinsecă a operei, din care trebuie să reiasă activitatea de creație intelectuală, talentul și personalitatea autorului care s-a exprimat prin efectuarea unor alegeri libere și creative. În speță, observăm că nu poate fi regăsit un astfel de caracter la proiectele de intervenție asupra monumentelor istorice de categorie națională și locală, dat fiind faptul că acestea trebuie să urmeze conservarea, restaurarea și consolidarea monumentelor istorice. Drept urmare, întru înlăturarea necorespunderilor enunțate, se va exclude cuprinsul lit. d) din art. 13 alin. (4) din proiectul de act normativ.	
	Referitor la amendamentul propus la art.17, titlul acestuia denotă intenția de a reglementa drepturile morale și patrimoniale ale autorului operei de arhitectură, aspect ce corelează doar cu conținutul alin. (1) al aceluiași articol. Astfel, referitor la cuprinsul alin. (2) - (7) de la art. 17 din proiect, acestea nu corelează cu titlul art. 17, fapt pentru care se recomandă includerea în structura art. 13 din Legea nr. 1350/2000, care potrivit titlului acestuia, se referă la drepturile generale ale autorului operei de arhitectură. Subsecvent, la alin. (4) din art. 17 din proiect, referitor la sintagma „drepturi exclusive”, reiterăm că dreptul patrimonial exclusiv al autorului de a permite sau a interzice utilizarea creației sale, cu detalierea modurilor de utilizare, este prevăzut la art. 11 din Legea	Se acceptă, revizuit (Capitolul IV cu art. 17 și 18 se abrogă. Iar art. 13 se completează cu un alineat nou în următoarea redacție: „(4) Autorul operei de arhitectură beneficiază de drepturi morale și patrimoniale în conformitate cu Legea nr.230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe.” Art. 20² redactat)

	230/2022. Cuprinsul alin. (7) de la art. 17 are caracterul unei obligații, însă ținând cont de prevederile generale cu referire la contract și libertatea contractuală a părților de a include/negocia diverse clauze, acest aspect trebuie să constituie un drept al persoanei de a include în contract prevederea respectivă. În ceea ce privește alin. (8) de la art. 17, acesta se va exclude, deoarece ține de atribuțiile/obligațiile Uniunii Arhitecților sau ale Ordinului Arhitecților. De altfel, o asemenea reglementare se regăsește la art. 20² alin. (1) lit. f) din proiect, fapt pentru care, se recomandă să se evite dublarea prevederilor legale în acest sens. Totodată, atât la redacția alin. (8), cât și în tot cuprinsul proiectului, se recomandă să se evite utilizarea expresiei ”plagiaturii și furtul proprietății intelectuale”, ținând cont că atât Legea 230/2022, cât și alte acte normative din domeniul proprietății intelectuale nu definesc atare noțiuni, dar utilizează conceptul de “încălcare a drepturilor de proprietate intelectuală”. În contextul celor expuse, în scopul neadmiterii unor neconcordanțe ale unor reglementări ce se conțin în două acte normative, se recomandă ca în procesul definitivării prezentului proiect de lege, să se țină cont de propunerile înaintate.	
Comisia Națională de Heraldică de pe lângă Președintele Republicii Moldova nr. 04-19-347 din 05.10.2023	Comunică lipsă de obiecții.	Se ia act de informare
Centrul Național pentru Protecția Datelor Nr. 04-06/3094 din 10.10.2023	Comunică lipsă de obiecții și propuneri.	Se ia act de informare
Ministerul Muncii și Protecției Sociale Nr. 19/4075 din 12.10.2023	Comunică lipsă de obiecții și propuneri.	Se ia act de informare
Ministerul Finanțelor Nr. 07/5-09/12818 din 12.10.2023	Comunică lipsă de obiecții.	Se ia act de informare
Ministerul Energiei	Comunică lipsă de obiecții și propuneri.	Se ia act de informare

Nr. 10-1602 din 05.10.2023		
Ministerul Culturii Nr. 04/2-09/2663 din 03.10.2023	Comunică lipsă de obiecții și propuneri.	Se ia act de informare
Congresul Autorităților Locale din Moldova Nr. 308 din 10.10.2023	3. Constatări principale: Autorul proiectului de lege a acceptat toate propunerile de principiu expuse anterior de către Congresul Autorităților Locale din Moldova. Considerăm că versiunea actuală a proiectului de lege este una considerabil îmbunătățită, totuși acesta mai conține anumite îmbinări de cuvinte care nu corespund unei terminologii adecvate tehnicii legislative, și anume: „organelor executive ale consiliilor locale” (corect: „autorități publice executive”), „unității teritorial-administrative” (corect: „unității administrativ-teritoriale”), „Consiliului local al administrației publice locale” (corect: „Consiliului local”). Consiliile arhitectural-urbanistice sunt entități care emit avize consultative. De principiu, poate fi instituită obligativitatea procedurală de prezență obligatorie a avizului Consiliului arhitectural-urbanistic (în speță, la consultarea documentației de urbanism elaborate), însă avizul consultativ nu trebuie aprobat de consiliul local, așa cum se propune prin proiectul de lege („Avizele eliberate de consiliul arhitectural-urbanistic se supun deliberării și aprobării de Consiliile locale”), ci se aprobă documentația de urbanism, ținând cont de recomandările din avizul respectiv.	Se ia act de informare
	4. Propuneri asupra proiectului de lege. Se propun atenției următoarele modificări și completări ale proiectului de lege: 4.1. La pct. 6 (Articolul 5: 4) alineatul (3) va avea următorul cuprins: „(3) Concursurile de soluții arhitecturale și urbanistice se desfășoară în mod obligatoriu prin deciziile organelor executive centrale și locale, ale organelor executive ale consiliilor locale, precum și la inițiativa asociațiilor de arhitecți profesioniști, în cazurile de amplasare și proiectare a obiectelor de importanță națională, regională (inclusiv regiuni de dezvoltare) și locală (raională, municipală, comunală/intercomunală, etc.), a obiectelor situate în zonele adiacente drumurilor naționale, precum și pe teritoriul ariilor naturale protejate de stat și rezervațiilor cultural-naturale, finanțate atât din mijloacele publice, cât și din alte surse”) este necesară substituirea cuvântului	Se acceptă, redactat

	„organelor” cu cuvântul „autorităților” (terminologia Legii nr. 436/2006, art. 1).	
	4.2. În pct. 7 (La Articolul 6: 1) alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins: (2) Avizul favorabil al consiliului arhitectural-urbanistic este obligatoriu pentru amplasarea și determinarea soluției spațial-planimetrice a tuturor obiectelor sociale și publice în unitățile teritorial-administrative, a obiectelor pentru care, prin certificatul de urbanism, a fost solicitată elaborarea unui plan urbanistic zonal sau de detaliu, precum și a obiectelor amplasate în zonele administrative ale unității teritorial-administrative, în spațiile verzi din intravilanul localităților, zone protejate, etc. Avizele eliberate de consiliul arhitectural-urbanistic se supun deliberării și aprobării de Consiliile locale”) este necesară substituirea cuvintelor „teritorial-administrative” cu cuvintele „administrativ-teritoriale”; substituirea cuvântului „solicitată” cu cuvântul „prevăzută”; iar propoziția „Avizele eliberate de consiliul arhitectural-urbanistic se supun deliberării și aprobării de Consiliile locale” se propune a fi substituită cu propoziția: „Documentația specificată se prezintă spre examinare și aprobare de către Consiliile locale, fiind însoțită obligatoriu de avizele consiliilor arhitectural-urbanistice”. Menționăm, că sintagma „zonele administrative” nu satisface criteriul de claritate și previzibilitate a normei și urmează a fi precizat faptul ce se are în vedere prin „zone administrative”. Reiterăm, că avizele consiliilor arhitectural-urbanistice sunt niște concluzii/opinii consultative ale profesioniștilor în domeniu, de care factorul de decizie (consiliul local) urmează să ia act în procesul de aprobare a documentației de urbanism respective. Prin urmare, acestea nu trebuie aprobate, fiind parte a procedurii administrative, totodată, examinarea acestora de către consiliile locale are loc cu ocazia adoptării deciziilor de aprobare a documentației de urbanism, examinarea distinctă a acestor avize (și aprobarea lor) nu se justifică sub nicio formă.	Se acceptă, redactat
	4.3.1. La pct. 13 (Articolul 19: 4) se completează cu alineatele (5) – (10) cu următorul cuprins: (8) Arhitectul-șef este coordonatorul tuturor activităților de amenajare a teritoriului și de dezvoltare urbanistică generală a localității, este subordonat direct Primarului și colaborează cu toate compartimentele din cadrul Primăriei și cu serviciile publice	Se acceptă, exclus

	de sub autoritatea Consiliului local al administrației publice locale) urmează a fi excluse cuvintele „al administrației publice locale”.	
	4.3.2. La pct. 13 (Articolul 19: 4) se completează cu alineatele (5) – (10) cu următorul cuprins: (9) Arhitectul-șef asigură elaborarea și respectarea planurilor urbanistice generale, zonale și de detaliu, conformitatea autorizațiilor de construire/desființare cu prevederile documentațiilor de urbanism aprobate, organizează și coordonează activitatea de informare și consultare a populației în procesul de elaborare sau revizuire a planurilor urbanistice generale și de detaliu) după cuvintele „planurilor urbanistice generale” urmează a fi completat cu cuvântul „, zonale”.	Se acceptă, redactat
	4.3.3. La pct. 13 (Articolul 19: 4) se completează cu alineatele (5) – (10) cu următorul cuprins: (10) În scopul încurajării cooperării între comunități și susținerea coeziunii teritoriale, dezvoltării urbane și rurale durabile, precum și în cazul neocupării funcțiilor de arhitect-șef din cadrul administrațiilor publice locale din localitățile din componența unității teritorial-administrative de nivelul doi sau de nivel special, din cauza lipsei de specialiști în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și arhitecturii, precum și în vederea asigurării furnizării în comun a serviciilor publice specifice domeniului amenajarea teritoriului, urbanism și arhitectură (inclusiv elaborarea și implementarea documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism necesară pentru dezvoltarea durabilă a localităților urbane și rurale), ori prestarea, în general, a activităților specifice arhitectului-șef, se constituie asociații de dezvoltare intercomunitară, la decizia consiliilor locale interesate, în condițiile Legii nr.436/2006 privind administrația publică locală”) este necesară substituirea cuvintelor „teritorial-administrative” cu cuvintele „administrativ-teritoriale” (această obiecție este valabilă și penru pct. 7 art. 6 1) (1), (2), de asemenea, se propune completarea cu propoziția: „Până la constituirea asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, funcția respectivă va fi asigurată de către arhitectul-șef din unitatea administrativ-teritorială de nivelul doi sau de nivel special”. În practică, această normă se realizează și în prezent (certIFICATELE de urbanism și autorizațiile de construire se semnează de către arhitecții din raioane, fiindcă în majoritatea absolută a localităților rurale lipsesc arhitecți).	Se acceptă, redactat

Uniunea Arhitecților Nr.16 din 12.10.2023	A. În continuare se susține integral tendința de a amplifica rolul arhitecturii, urbanismului și amenajării teritoriului în activitățile socio-economice promovate la nivel național, regional, raional, municipal și local și se consideră benefică accentuarea rolului organizării concursurilor de arhitectură, urbanism și amenajare a teritoriului.	Se ia act de informare
	B. Se menționează accentuarea noțiunii “dreptului de autor” prin trecerea expres în proiectul legii a prevederilor Legii nr.230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe și se susține inițiativa de organizare a concursurilor pentru deținerea funcției de arhitect șef al unităților administrativ-teritoriale.	Se ia act de informare
	C. Spre regret, propunerile Uniunii Arhitecților cu privire la activitatea de înființare a Ordinului Arhitecților din Republica Moldova și a Registrului Național al Arhitecților, exprimată prin precizări și completări nu au fost luate în considerare, în special, privind problema: de ce competența de atestare sau obținere a dreptului de semnătură revine organului central de specialitate al administrației publice în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor, iar responsabilitățile juridice și disciplinare pentru încălcările membrilor revin Ordinului Arhitecților?	Se ia act de informare Atestarea specialiștilor cu activitate în construcții, care este parte componentă a Sistemului calității în construcții, este reglementată de Legea nr. 721/1996 privind calitatea în construcții.
	D. Concomitent, se poate menționa, că Codul deontologic al profesiei de arhitect nu a devenit prerogativa legii.	Se ia act de informare Codul deontologic se aprobă de Conferința națională a arhitecților, practică la nivel de UE.
Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova nr. 06/2/16328 din 17.10.2023	III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului Art.6 din proiect - art.5 din Legea nr.1350/2000 se completează cu alin.(5) 6. Articolul 5: 6) se completează cu alineatul 5) cu următorul cuprins: „(5) În cazul concursurilor de soluții arhitecturale și urbanistice, cel puțin o treime din numărul membrilor comisiei de evaluare sau ai juriului se recomandă să fie arhitecți, dintre care un reprezentant al Ordinului Arhitecților, un reprezentant al Uniunii Arhitecților și un reprezentant al autorității administrației publice locale responsabil de realizarea politicii de stat și locale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului”.	Se acceptă, revizuit (la art. 5, alin. (5) are următorul cuprins: „(5) În cazul concursurilor de soluții arhitecturale și urbanistice, cel puțin o treime din numărul membrilor comisiei de evaluare sau ai juriului sunt arhitecți, dintre care un reprezentant al Ordinului Arhitecților și un reprezentant al autorității administrației publice locale responsabil de

	Obiecții: Norma reglementează modul de constituire a comisiei de evaluare sau a juriului. Utilizarea în textul normei a sintagmei „se recomandă” conferă caracter permisiv normei, ceea ce, considerăm ca fiind inacceptabil, în condițiile în care se dorește reglementarea unui mod transparent și eficient de creare a comisiei de evaluare. Astfel, normele urmează să reprezinte un caracter imperativ, nerespectarea cărora urmează să fie sancționată. Sintagma „se recomandă” oferă posibilitatea de a interpreta în dependență de situație și interese cazurile aplicabilității normei respective prin includerea în comisiile de evaluare sau a juriului a subiecților stabiliți în normă. Ambiguitatea administrativă instituită va permite aplicarea normei într-un mod confuz cu riscuri inerente comiterii manifestărilor de corupție și aplicarea neuniformă a cadrului legal privind constituirea comisiilor de evaluare sau a juriului. Recomandări: Considerăm că norma urmează să fie modificată prin instituirea caracterului prescriptiv al acesteia, care să stabilească o anumită conduită, să stabilească drepturi și obligații subiecților la care se referă. Astfel, sintagma „se recomandă să fie arhitecți” urmează să fie substituită cu sintagma „sunt arhitecți” și mai departe după text.	realizarea politicii de stat și locale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului.”.
	Art.7 din proiect-art.6 din Legea nr.1350/2000 se modifică alin.(1) și (2) - 7. La Articolul 6: 1) alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins: „(1) În scopul îmbunătățirii deciziei în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului pentru regiunile de dezvoltare, raioane, municipii, orașe și orașe-poli de creștere, cât și pentru a utiliza experiența profesională a specialiștilor în domeniu, <i>la propunerea arhitectului-șef al unității teritorial-administrative, vor fi create consilii arhitectural-urbanistice, care își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentele lor, aprobate de autoritatea administrației publice locale, cu notificarea autorității</i>	Se acceptă, revizuit (art. 6, alin. (1) și (2) au următorul cuprins: „(1) În scopul îmbunătățirii deciziei în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului pentru regiunile de dezvoltare, raioane, municipii, orașe și orașe-poli de creștere, cât și pentru a utiliza experiența profesională a specialiștilor în domeniu, se creează consilii arhitectural-urbanistice, care își desfășoară activitatea în

	administrației publice centrale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului. (2) <i>Avizul favorabil al consiliului arhitectural-urbanistic este obligatoriu pentru</i> amplasarea și determinarea soluției spațial-planimetrice a tuturor obiectelor sociale și publice în unitățile teritorial-administrative, a obiectelor pentru care, prin certificatul de urbanism, a fost solicitată elaborarea unui plan urbanistic zonal sau de detaliu, precum și a obiectelor amplasate în zonele administrative ale unității teritorial-administrative, în spațiile verzi din intravilanul localităților, zone protejate, etc. <i>Avizele eliberate de consiliul arhitectural-urbanistic se supun deliberării și aprobării de Consiliile locale”.</i> Obiecții: Norma conținută la alin.(1) prin textul „la propunerea arhitectului-șef al unității teritorial administrative” conferă discreție arhitectului-șef de creare a consiliilor arhitectural-urbanistice. Totodată, norma alin.(2) instituie putere decizională consiliului arhitectural-urbanistic prin stabilirea obligativității obținerii avizului favorabil al consiliului arhitectural-urbanistic în vederea derulării lucrărilor arhitecturale. Nu este clar ce se întâmplă în cazul atestării lipsei propunerii arhitectului-șef al unității teritorial administrative, or, se poate interpreta că în cazul lipsei propunerii nu va putea fi instituit consiliul arhitectural-urbanistic. La fel, nu este clar ce se are în vedere prin faptul că „avizele eliberate de consiliul arhitectural-urbanistic sunt supuse deliberării și aprobării de Consiliile locale”. Astfel, se poate interpreta că deși se atestă avizul favorabil al consiliului arhitectural-urbanistic, acesta va putea să nu fie aprobat de către Consiliul local. În acest sens, nu sunt clare normele care vor reglementa aceste situații. Prin urmare, în redacția propusă, normele creează posibilități pentru activități cu potențial de risc coruptibil în vederea interpretării normei în dependență de interes și scop. Recomandări: Din conținutul normelor urmează să fie excluse interpretările arbitrare.	conformitate cu regulamentele, aprobate de autoritatea administrației publice locale, cu notificarea autorității administrației publice centrale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului. (2) Avizul favorabil al consiliului arhitectural-urbanistic este obligatoriu pentru amplasarea și determinarea soluției spațial-planimetrice a tuturor obiectelor civile și publice în unitățile administrativ-teritoriale, a obiectelor pentru care, autoritățile administrației publice locale au decis elaborarea unui plan urbanistic zonal sau de detaliu, precum și pentru obiectele amplasate în zone cu destinație industrială și administrativă ale unităților administrativ-teritoriale, în spațiile verzi din intravilanul localităților, zone protejate, etc. Documentația specificată se prezintă spre examinare și aprobare de către autoritatea administrației publice locale respective, fiind însoțită de avizele consiliilor arhitectural-urbanistice.”)

	Astfel, normele alin.(1) și (2) urmează să fie modificate. Obiecție generală la Capitolul V/1 - Ordinul Arhitecților din Republica Moldova Obiecții: Legea nr.1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală se propune a fi completată cu norme care să reglementeze instituirea și organizarea Ordinului Arhitecților din Republica Moldova. La art.20/1 alin.(1) - nu este clar ce se are în vedere prin faptul că Ordinul Arhitecților „este constituit benevol”. Or, anume prin Legea prenotată se instituie Ordinul Arhitecților din Republica Moldova. Prin termenul „este constituit benevol” se poate interpreta că arhitecții vor avea dreptul de a a lege să fie sau să nu fie membri în acest Ordin. Or, normele legale de instituire a Ordinului Arhitecților urmează să fie clare și să instituie caracterul obligatoriu, de includere, de drept, în Ordinul arhitecților din Republica Moldova a arhitecților și a altor categorii de subiecți, care, în opinia autorului urmează să dețină calitatea de membru al Ordinului Arhitecților din Republica Moldova. Aici menționăm și redacția art.20/1 alin.(5) care, în opinia noastră, este una confuză, or prin sintagma „la cererea acestora” se subânțelege acordarea dreptului arhitecților de a fi sau nu membri ai Ordinului Arhitecților. În acest sens, menționăm că în condițiile date nu este clar care va fi aplicabilitatea normelor din lege care reglementează instituția răspunderii disciplinare, or, nefiind membru al Ordinului, un arhitect nu va putea fi sancționat disciplinar. În acest caz, este neclar instituirea prin lege a Ordinului arhitecților din Republica Moldova, una din atribuțiile căruia constă în „protejarea și promovarea calității produsului de amenajare a teritoriului, urbanism și arhitectură”. Normele art.20/3 - 20/7 sunt lacunare în ceea ce privește reglementarea forurilor de conducere ale Ordinului Arhitecților. Nu este clar reglementată organizarea și funcționarea forurilor de conducere ale Ordinului Arhitecților, cu specificarea competențor/atribuțiilor fiecăruia, prin stabilirea limitelor de competență pentru fiecare for de conducere. Normele proiectului reglementează doar atribuțiile generale ale Conferinței naționale (art.20/4), pe când, atribuțiile Consiliului	Se acceptă, revizuit (art. 20¹, alin. (1) are următorul cuprins: „(1) Ordinul Arhitecților din Republica Moldova (în continuare Ordinul Arhitecților), se înființează ca organizație profesională, cu statut de persoană juridică de drept public, cu patrimoniu și buget propriu, de interes public, autonomă și independentă. Ordinul Arhitecților are rolul de a reprezenta și proteja interesele profesiei de arhitect la nivel național și internațional, de a contribui la dezvoltarea arhitecturii naționale ca parte integrantă a culturii mondiale, bazată pe competență profesională, abordări inovatoare și pe cele mai reușite realizări ale științei și practicii din domeniul arhitecturii, cu dezvoltarea culturii urbane și definirea arhitecturii de înaltă calitate.” La art.20¹, alin. (2) prevede că: (2) Ordinul Arhitecților funcționează în condițiile legii și ale statutului său, aprobat de Conferința națională a arhitecților și include toți arhitecții cu drept de semnătură, care activează în Republica Moldova, precum și arhitecții fără drept de semnătură și cadre didactice în domeniu, la cererea acestora.

național, al Colegiului director și al președintelui Ordinului Arhitecților nu sunt reglementate.

Deși potrivit art.20/8 - Organizarea și funcționarea Ordinului Arhitecților se stabilește prin Regulamentul Ordinului Arhitecților, aprobat de Guvern, considerăm că atribuțiile organelor de conducere ale Ordinului Arhitecților urmează să fie stabilite la nivel de lege. În acest sens, nestabilirea clară a atribuțiilor, a drepturilor și obligațiilor forurilor de conducere ale Ordinului Arhitecților creează o ambiguitate administrativă cu riscul suprapunerilor și a distribuirii neclare a competențelor. La fel, nu sunt clare statutul juridic al actelor adoptate de către aceste foruri de conducere ale Ordinului Arhitecților.

Din norma art.20/3 nu este clar statutul membrilor delegați în cadrul Conferinței Naționale. Pe de o parte, alin.(2) al art.20/3 stabilește că - persoanele alese în Consiliul național, în Colegiul director sau ca președinte al Ordinului Arhitecților au un mandat de 4 ani și nu pot exercita mai mult de două mandate consecutiv. Pe de altă parte, norma art.20/4 stabilește că în cadrul Conferinței naționale a Ordinului Arhitecților sunt delegați membri cu drept de reprezentare din structurile teritoriale, respectiv, putem deduce că sunt aleși de către aceste structuri teritoriale și propuși să fie parte din Conferința națională a Ordinului Arhitecților.

Totodată, norma nu oferă claritate în privința structurii teritoriale ale Ordinului Arhitecților, or, reieșind din textul de la art.20/4 alin.(1) „cel puțin a unui reprezentant din fiecare raion cuprins în structura teritorială” se deduce că structura teritorială a Ordinului Arhitecților nu este la nivel de raion. Ambiguitatea va permite interpretări confuze a modului de stabilire a structurilor teritoriale ale Ordinului Arhitecților.

Norma art.20/6 - nu stabilește un mod transparent de alegere a președintelui Ordinului Arhitecților.

Conferința națională are atribuția de a alege și revoca Președintele Ordinului Arhitecților, însă fără a stabili careva criterii clare pe care urmează să le întrunească persoanele care își propun să candideze la funcția de Președinte al Ordinului Arhitecților. La fel, nu este clară instituția „revocării” Președintelui Ordinului Arhitecților.

Toate aceste aspecte descrise mai sus stabilesc aspecte de incoerență

Iar, la art. 20³, alin. (4) prevede că: „(4) Structura, drepturile și atribuțiile organelor de conducere a Ordinului Arhitecților se stabilesc prin Statutul Ordinului Arhitecților, aprobat în cadrul Conferinței naționale a arhitecților.”

Astfel, stabilirea clară a atribuțiilor, drepturilor și obligațiilor forurilor de conducere, precum și a organizării și funcționării Ordinului Arhitecților, urmează să fie stabilite în Statutul Ordinului și aprobate de Conferința națională a arhitecților, pentru a evita stabilirea în lege a unor ambiguități administrative și distribuții incorecte a competențelor.

La art.20⁴, alin. (1) prevede că: „(1) Conferința națională a arhitecților este organul suprem de conducere al Ordinului Arhitecților și se constituie din delegați, cu drept de reprezentare proporțională ai structurilor teritoriale. Structura teritorială va asigura participarea la Conferința națională a arhitecților a Ordinului Arhitecților cel puțin a unui reprezentant din fiecare raion cuprins în structura teritorială.”

Totodată, modul de convocare și organizare a primei ședințe a Conferinței naționale a Arhitecților, în cadrul căreia vor fi adoptate Statutul Ordinului Arhitecților, Codul deontologic, Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea structurilor teritoriale ale Ordinului Arhitecților, ales președintele și organele de conducere etc., este stabilit în cap. VI¹ în art.22¹ „Dispoziții tranzitorii de punere în aplicare a prezentei legi”.

La nivel de teritoriu organizarea și funcționarea structurilor, va fi stabilită în baza regulamentelor

	legislativă în reglementarea transparentă și eficientă a forurilor de conducere ale Ordinului Arhitecților din Republica Moldova. Recomandări: Propunem autorului stabilirea clară a subiecților care, prin calitatea sa, de drept, vor obține calitatea de membru al Ordinului Arhitecților și a subiecților care, la cerere, pot deveni membri ai Ordinului Arhitecților din Republica Moldova; Propunem autorului a reglementa și a stabili clar atribuțiile/competențele forurilor de conducere ale Ordinului Arhitecților, precum și natura juridică a actelor adoptate de către acestea; Propunem a stabili clar organizarea Ordinului Arhitecților la nivel de teritoriu; Propunem a stabili clar statutul membrilor care fac parte din Conferința națională; Propunem a stabili procedura transparentă de alegere și revocare a Președintelui Ordinului Arhitecților.	care vor fi elaborate conform Regulamentului-cadru aprobat de Conferința națională a arhitecților (art. 20⁹ alin. (1)-(4)).
	Art.15 din proiect- Legea nr.1350/2000 se propune a fi completată cu art.20/14 - comisiile de disciplină Art.20/14 - Comisiile de disciplină (1) Comisiile de disciplină ale Ordinului Arhitecților se constituie la nivel național și teritorial pentru fiecare structură prin actul administrativ al conducătorului Obiecții: În opinia noastră, normele reglementează evaziv modul de diferențiere a statutului comisiei de disciplină națională și a comisiilor de disciplină teritoriale. Art.20/15 reglementează atribuțiile comisiei de disciplină și a membrilor ei, nefăcând diferențiere între statutul acestora (național sau teritorial). Astfel, aplicarea normei va crea confuzie în stabilirea clară a atribuțiilor comisiei naționale de disciplină în raport cu atribuțiile comisiilor teritoriale de disciplină. În acest sens, proiectul nu conține prevederi care ar asigura o delimitare a funcțiilor comisiilor respective, ceea ce creează dificultăți în	Se ia act de informare În proiect, la art.20¹⁴ alin. (1) este stabilit că: „(1) Comisiile de disciplină ale Ordinului Arhitecților se constituie la nivel național și teritorial pentru fiecare structură, conform Statutului Ordinului Arhitecților;” În art.20¹⁵ sunt stabilite cerințe esențiale generale ce țin de atribuțiile comisiilor de disciplină și a membrilor ei, care vor fi detaliate în Statutul Ordinului Arhitecților pentru comisia de disciplină națională și pentru cele teritoriale, conform practicii României în acest domeniu, ca membru al Uniunii Europene.

	interpretare și aplicare uniformă a normelor. Recomandări: Completarea proiectului cu norme care ar asigura delimitarea funcțiilor și atribuțiilor comisiei naționale de disciplină și a comisiilor teritoriale de disciplină.	
	IV. Concluzia expertizei În nota informativă se menționează că: <i>„Proiectul de act normativ are ca scop operarea unor modificări în Legea nr.1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală pentru îmbunătățirea guvernantei în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și arhitecturii, luând în considerație cerințele actuale în domeniu și necesitatea ajustării legii la cadrul legal existent, precum și punerii în executare a prevederilor pct. 10.55. a Planului de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023.</i> <i>Modificările operate prin proiectul de lege vor contribui la dezvoltarea și promovarea arhitecturii naționale, păstrarea și evidențierea coloritului ei tradițional, protejarea lucrărilor de arhitectură și a dreptului de autor, protejării monumentelor istorice și culturale, dezvoltarea culturii urbane și definirea arhitecturii de înaltă calitate, determinarea rolului arhitectului-autor ca persoana dominantă a procesului de activitate arhitecturală, precum și constituirea în acest scop a Ordinului Arhitecților din Republica Moldova, ca formă de organizare independentă, nonprofit, autonomă, apolitică și de interes public”.</i> În proiect au fost atestate norme care induc confuzie în stabilirea procedurilor de exercitare a unor atribuții/drepturi/obligații ale subiecților responsabili de implementarea normelor proiectului. Astfel, în conținutul proiectului au fost identificate norme care stabilesc proceduri administrative confuze și ambigui privind: - stabilirea membrilor în comisia de evaluare sau a juriului de examinare a concursurilor de soluții arhitecturale și urbanistice; - modul de creare a consiliilor arhitectural-urbanistice; - modul de atribuire și delimitare a competențelor/funcțiilor comisiei de disciplină la nivel național și al comisiilor de disciplină la nivel teritorial;	Se ia act de informare, proiectul a fost revizuit, conform propunerilor înaintate în procesul de avizare, cu argumentările de rigoare prezentate supra.

	- modul de constituire a Ordinului Arhitecților;- modul de reglementare a forurilor de conducere ale Ordinului Arhitecților;- statutul juridic al membrilor delegați în cadrul Conferinței naționale;- reglementarea structurilor teritoriale ale Ordinului Arhitecților;- modul de alegere/revocare a Președintelui Ordinului Arhitecților. În final, recomandăm autorului reexaminarea proiectului prin prisma prezentului raport de expertiză anticorupție și eliminarea factorilor și a riscurilor de corupție identificați.	

Secretar general

Digitally signed by Turcanu Angela
Date: 2023.10.30 16:43:03 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Angela ȚURCANU